

RP 6/2001 rd

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av sjöarbetstidslagen och lagen om arbetstiden på fartyg i inrikesfart samt till lagar som har samband med dem

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att bestämmelserna om minimivilotider i sjöarbetstidslagen och i lagen om arbetstiden på fartyg i inrikesfart ändras så att de motsvarar såväl Internationella arbetsorganisationens konvention om sjömäns arbetstid som Europeiska unionens direktiv om arbetstidens organisation för sjömän och dess bilaga, Europeiskt avtal om arbetstidens organisation för sjömän. Det föreslås dessutom att bestämmelserna om arbetstidsdokument i de nämnda lagarna ändras och förenhetligas så, att de förutom de nämnda överenskommelserna också motsvarar motsvarande bestämmelser i arbetstidslagen.

För att de organisationer som företräder sjöfartens arbetsgivare och arbetstagare mera än för närvarande skall kunna beakta branschens särdrag i sina kollektivavtal föreslås

att bestämmelserna om sjöarbetstidslagens tvingande natur ändras så, att sjöfartens riksomfattande arbetsmarknadsorganisationers avtalsrätt utökas jämfört med den gällande lagen. Detta är nödvändigt för att bevara den finska handelssjöfartens, i synnerhet passage-rarfartygens konkurrenskraft.

I detta syfte föreslås också att bestämmelserna om lagens tvingande natur i semesterlagen för sjömän ändras så, att även intjänande av semester skall kunna överenskommas genom riksomfattande kollektivavtal. Det föreslås likaså att riksomfattande arbetsmarknadsorganisationer genom kollektivavtal skall kunna begränsa arbetstagarnas rätt till lön för sjukdomstid enligt sjömanslagen.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits och blivit stadfästa.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
ALLMÄN MOTIVERING.....	3
1. Inledning	3
2. Nuläge	3
2.1. Lagstiftning och praxis.....	3
Sjöarbetstidslagen.....	3
Lagen om arbetstiden på fartyg i inrikesfart.....	4
Semesterlagen för sjömän och sjömanslagen.....	5
2.2. Internationella normer	5
Internationella arbetsorganisationens konvention och rekommendation om arbetstid.....	5
Rådets direktiv om avtalet om arbetstidens organisation för sjömän.....	6
Internationella konventionen angående normer för sjöfolks utbildning, certifiering och vakthållning	7
3. De internationella normernas förhållande till gällande rätt.....	8
4. Propositionens verkningar	8
5. Beredningen av propositionen	8
6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll	8
DETALJMOTIVERING.....	10
1. Lagförslag.....	10
1.1. Sjöarbetstidslag.....	10
1.2. Lag om arbetstiden på fartyg i inrikesfart	16
1.3. Semesterlag för sjömän	19
1.4. Sjömanslag.....	19
2. Ikraftträdande.....	20
LAGFÖRSLAGEN.....	21
om ändring av sjöarbetstidslagen	21
om ändring av lagen om arbetstiden på fartyg i inrikesfart.....	25
om ändring av 24 § semesterlagen för sjömän.....	28
om ändring av 25 § sjömanslagen	29
BILAGA.....	30
PARALLELLTEXTER.....	30
om ändring av sjöarbetstidslagen	30
om ändring av lagen om arbetstiden på fartyg i inrikesfart.....	37
om ändring av 24 § semesterlagen för sjömän.....	43
om ändring av 25 § sjömanslagen	44

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Bestämmelser om arbetstiden för sjömän finns i sjöarbetstidslagen (296/1976) och i lagen om arbetstiden på fartyg i inrikesfart (248/1982). Bägge lagarna tillämpas på arbete som i arbets- eller tjänsteförhållande utförs på finska fartyg.

I båda lagarna finns bestämmelser om ordinarie arbetstid, utläggning av arbetstiden, övertidsarbete och ersättning för övertidsarbete, vilotider och arbetstidsdokument. Bestämmelserna har dock inte till alla delar motsvarande innehåll, vilket beror bl.a. på de skillnader som hänför sig dels till utrikesfarten, dels till inrikesfarten. Det föreslås att regleringen förenhetligas till den del en annorlunda reglering inte är motiverad.

Behovet att ändra sjöarbetstidslagen och lagen om arbetstiden på fartyg i inrikesfart föranleddes både av internationella överenskommelser om arbetstidens organisation för sjömän och av nationella utgångspunkter. I syfte att uppfylla de internationella överenskommelserna föreslås att bestämmelserna om minimivilotid i de nämnda lagarna ändras. I syfte att säkerställa konkurrenskraften och verksamhetsbetingelserna för den finska handelssjöfarten föreslås utökade möjligheter för sjöfartens arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer att genom kollektivavtal komma överens om avvikelser från de i övrigt tvingande bestämmelserna i lag. Med stöd av detta föreslås ändringar förutom i bestämmelserna om gällande tvingande natur i de nämnda lagarna även i bestämmelserna i semesterlagen för sjömän (433/1984) och i sjömanslagen (423/1978).

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

Sjöarbetstidslagen

I sjöarbetstidslagen finns bestämmelser om arbetstidsfrågor för sjömän som arbetar på

fartyg i utrikesfart. I lagen finns bestämmelser om bl.a. ordinarie arbetstid, placering av arbetstiden, skiftarbetares och ekonomiarbetares skyldighet att utföra arbete på helgdag och lördag, vilotider, begränsningar i fråga om hållande i övertidsarbete, ersättningar för övertidsarbete och arbetstidsdokument.

Enligt 4 § är den ordinarie arbetstiden högst åtta timmar i dygnet och högst 40 timmar i veckan. Dessutom sägs att den ordinarie arbetstiden för ekonomiarbetare under hamndygn som inträffar på helgdag eller lördag är högst fem timmar, då passagerare inte befinner sig ombord.

En arbetstagare kan åläggas att utföra övertidsarbete utöver den ordinarie arbetstiden. I lagen finns bestämmelser om maximal övertid per kalendervecka. Arbetstagare får utöver den ordinarie arbetstiden i dygnet hållas i övertidsarbete högst 16 timmar per kalendervecka. Dessutom sägs att arbetstiden i dygnet får vara högst 16 timmar.

Begränsningarna i fråga om övertidsarbete tillämpas inte i de fall som föreskrivs i 10 §. Undantagsfallen gäller bl.a. utförande av arbete som är oundgängligt med hänsyn till hotande fara för människoliv, fartyg eller gods, utförande av arbete, som är nödigt för lämnande av hjälp enligt sjölagen (674/1994), deltagande i räddningsövningar och andra övningar samt utförande av nödig vakttjänstgöring.

Bestämmelser om minimivilotider för sjömän finns i 9 a §. En arbetstagare skall ges en tillräcklig, minst sex timmar och en arbetstagare under 18 år minst åtta timmar lång sammanhängande vila per dygn. Den som går vakt skall dock ges en vilotid på minst tio timmar under varje period av 24 timmar. Vilotiden kan delas in i högst två delar av vilka den ena skall vara oavbrutet i minst sex timmar. Vilotiden kan under högst två på varandra följande perioder av 24 timmar förkortas till sex timmar åt gången, om arbetstagaren under varje sjudygnperiod ges en vilotid på minst 70 timmar.

Vilotiderna regleras dessutom indirekt av bestämmelserna om placering av arbetstiden.

Enligt 5 § skall den ordinarie arbetstiden för skiftarbetare under hamndygn placeras mellan klockan 6 och klockan 18 och för dagarbetare under sjö- och hamndygn mellan klockan 6 och klockan 18. Ekonomiarbetares ordinarie arbetstid på passagerarfartyg kan placeras under en tidsperiod som omfattar 14 timmar i dygnet och på andra än passagerarfartyg kan arbetstiden placeras mellan klockan 6 och klockan 19. Dessutom föreskrivs särskilda begränsningar i fråga om arbete på helg- och lördagar.

I 19 § sägs att arbetsgivare skall för ekonomiarbetare fastställa ett veckovis uppgjort arbetstidsschema över den ordinarie arbetstiden, vilket skall hållas till påseende på lämplig plats på fartyget. Enligt 19 a § skall arbetsgivaren se till att det på fartyget görs upp ett vaktschema för den personal som går vakt. Vaktscemat skall göras upp för en arbetsperiod eller minst två veckor åt gången. Av schemat skall framgå personens namn och uppgift på fartyget samt tidpunkterna för när vakten börjar och slutar. Eventuella ändringar i vaktscemat skall göras utan dröjsmål. Vaktscemat skall finnas till påseende på en synlig plats på fartyget.

Enligt 20 § skall arbetsgivaren på fartyget föra en arbetstidsdagbok, för vilken formuläret fastställs av det ministerium som svarar för arbetarskyddet och övervakningen av det och i vilken anteckningar skall införas senast dagen efter den då arbetet utfördes. Arbetstidsdagboken skall på anfordran företes arbetskyddsmyndigheten, arbetstagarnas förtroendeman och arbetstagarna. Åt arbetstagaren skall dessutom på begäran ges ett skriftligt utdrag av anteckningar som rör honom eller henne.

Lagen och med stöd av den utfärdade bestämmelser samt undantag skall hållas till påseende för arbetstagarna på ett lämpligt ställe på fartyget.

Lagen om arbetstiden på fartyg i inrikesfart

Lagen om arbetstiden på fartyg i inrikesfart tillämpas på arbete som på grundval av arbets- eller tjänsteförhållande utförs ombord på fartyg i inrikesfart. Med inrikesfart avses enligt 2 § trafik inom Finlands gränser samt på den arrenderade delen av Saima kanal och

på Sovjetunionens vattenområden i omedelbar anslutning därtill. I 3 § finns bestämmelser om undantag från tillämpningsområdet.

I 12 § sägs att arbetstagare skall ges en tillräcklig, minst åtta timmar lång oavbruten vilotid per dygn. För arbetstagare som fyllt aderton år kan vilotiden dock förkortas med högst två timmar, om hans arbete har ordnats i vakter på ett i 5 § 1 mom. avsett vis. Den sistnämnda bestämmelsen gäller sådana fall då arbetstagarna bor ombord på fartyget då det är i användning. Arbetet kan då indelas i vakter som omfattar minst fyra och högst sex timmar och som skiftar regelbundet under dygnet, om detta är absolut nödvändigt för att fartyget hela tiden skall kunna gå säkert. Enligt 5 § kan arbetet indelas i två vakter som skiftar regelbundet under dygnet endast om arbetstagarnas bostadsutrymmen ombord på fartyget är sådana att ett arrangemang med flera vakter än två inte kan anses ändamålsenligt från arbetstagarnas synpunkt.

Enligt 12 § skall arbetsgivare undvika att regelbundet hålla arbetstagare i övertidsarbete. I 2 mom. föreskrivs dessutom att om avlösningssystem inte tillämpas vid bestämmandet av arbetstagares arbets- och fritider, skall arbetstagaren en gång i veckan ges en oavbruten veckovila om minst 30 timmar.

I 12 a § finns bestämmelser om den vakt-hållande personalens minimivilotider. En arbetstagare skall ges en tillräcklig, minst sex timmar och en arbetstagare under 18 år minst åtta timmar lång sammanhängande vila per dygn. Den som går vakt skall dock ges en vilotid på minst tio timmar under varje period av 24 timmar. Vilotiden kan delas in i högst två delar av vilka den ena skall vara oavbruten i minst sex timmar. Vilotiden kan under högst två på varandra följande perioder av 24 timmar förkortas till sex timmar åt gången, om arbetstagaren under varje sju-dygnsperiod ges en vilotid på minst 70 timmar.

Ett vaktschema skall göras upp på fartyg som tillämpar den internationella konventionen angående normer för sjöfolks utbildning, certifiering och vakthållning (FördrS 22/1984, nedan STCW-konventionen). Konventionen tillämpas på fartyg som färdas på de avtalsslutande parternas havsområden. I dessa fall skall arbetsgivaren se till att det på

fartyget görs upp ett vakt-schema för den personal som går vakt. Vakt-schemat skall göras upp för en arbetsperiod eller minst två veckor åt gången. Av schemat skall framgå persons namn och uppgift på fartyget samt tidpunkterna för när vakten börjar och slutar. Eventuella ändringar i vakt-schemat skall göras utan dröjsmål.

Enligt 18 § skall arbetsgivaren fastställa ett avlösningssystem, om arbetet har ordnats i vakter. Om arbetet inte har ordnats i vakter skall arbetsgivaren enligt 19 § göra upp ett arbetstidsschema, i vilket tidpunkterna för arbetstidens början och slut samt vilo- och fritiderna är angivna. Arbetstidsschemat skall uppgöras senast en vecka innan det är avsett att träda i kraft. På de fartyg där ett vakt-schema skall göras upp enligt 12 a § 3 mom. skall enligt 19 § även ett arbetstidsschema för arbetstagarna göras upp. Vakt-schemat och arbetstidsschemat kan dock kombineras till ett enda dokument, förutsatt att det innehåller de uppgifter som föreskrivs i 12 a § 3 mom. och 19 §. Om befälhavaren på fartyget enligt 3 § 1 punkten deltar i vakt, föreligger det dock inte någon skyldighet att göra upp ett arbetstidsschema, utan i fråga om befälhavaren är ett vakt-schema tillräckligt.

I 22 § 2 mom. bestäms om möjligheterna att genom arbets- eller tjänstekollektivavtal överenskomma om något annat än vad som bestäms i vissa bestämmelser som särskilt nämns i paragrafen. Undantag från lagen kan överenskommas i fråga om 5—7 § gällande förläggning av arbetstiden, beredskapstiden och arbetstiden, de dagliga vilotiderna, vilotiden per dygn och veckovilotiden, ersättningen för övertidsarbete per dygn och per vecka, fritid som övertidsersättning och om arbete på helgdag.

Semesterlagen för sjömän och sjömanslagen

I 24 § semesterlagen för sjömän finns bestämmelser om undantag från lagens stadganden. I paragrafen bestäms om riksomfattande arbetsmarknadsorganisationers rätt att genom kollektivavtal komma överens om något annat än vad som föreskrivs i bestämmelserna i lagen, vilka annars är av tvingande natur. Möjligheten att komma överens om annat än vad som föreskrivs i lagen gäller ti-

den för semester och uppdelning av semester samt uträknande och betalning av semesterlön och semesterersättning. I paragrafen finns dessutom bestämmelser om på vilka en arbetsgivare som är bunden av kollektivavtalet får tillämpa de avtalsbestämmelser som avses ovan, dels under avtalsperioden, dels efter det att kollektivavtalet upphört att gälla och innan ett nytt kollektivavtal har ingåtts.

Till skillnad från sjöarbetstidslagen, lagen om arbetstiden på fartyg i inrikesfart och semesterlagen för sjömän innehåller inte sjömanslagen några bestämmelser om arbetsmarknadsorganisationernas rätt att genom kollektivavtal komma överens om något annat än vad som anges i lagen. Arbetsmarknadsorganisationerna har således inte rätt att genom kollektivavtal komma överens om t.ex. lön för sjukdomstid på något annat sätt än vad som föreskrivs i 25 § sjömanslagen. Till denna del avviker sjömanslagen från motsvarande reglering i lagen om arbetsavtal (320/1970).

2.2. Internationella normer

Internationella arbetsorganisationens konvention och rekommendation om arbetstid

Internationella arbetsorganisationen (ILO) har antagit en konvention om löner, arbetstid och bemanning på fartyg (nr 109, reviderad 1958). Del II i konventionen innehåller bestämmelser om grundlönen för matroser, del III bestämmelser om arbetstiden och del IV bestämmelser om bemanning. Finland har inte ratificerat konventionen.

I den nya konventionen nr 180 om sjömans arbetstid och bemanningen på fartyg ingår inte längre några bestämmelser om lön för matroser, utan dessa har tagits in i rekommendation nr 187 om sjömans löner och arbetstid samt bemanningen på fartyg.

Konventionen tillämpas på fartyg i handelssjöfart som är registrerade i en sådan medlemsstat där konventionen gäller. Om det är oklart om fartyget skall anses vara sjögående enligt konventionen, skall frågan avgöras av den behöriga myndigheten efter samråd med redar- och sjöfolksorganisationerna.

I konventionen definieras begreppen behörig myndighet, arbetstid, vilotid, sjöman och

redare. Med arbetstid avses den tid under vilken en sjöman åläggs att arbeta för fartyget och med vilotid annan tid än arbetstid. Vilotiden innefattar dock inte korta raster.

Enligt artikel 4 är den normala arbetstiden för sjömän åtta timmar i dygnet. Dessutom skall sjömän ges en vilodag i veckan utöver nationella högtidsdagar. Genom kollektivavtal kan dock överenskommas om arbetstidsarrangemang som är oförmånligare för arbetstagaren än denna standard.

Enligt konventionen kan medlemsstaterna reglera antingen maximiarbetstiden eller minimivilotiderna för sjömän. Enligt artikel 5 får maximiarbetstiden inte överstiga 14 timmar under någon 24-timmarsperiod eller 72 timmar under någon sjudagarsperiod. Om man väljer att reglera minimivilotiden, får minimivilotiden för en sjöman inte understiga tio timmar under någon 24-timmarsperiod eller sammanlagt 77 timmar under någon sjudagarsperiod. Vilotiden får uppdelas i högst två perioder varav den ena skall vara minst sex timmar. Avståndet mellan två på varandra följande viloperioder får inte överstiga 14 timmar. Genom kollektivavtal får dock medges undantag från de ovan angivna gränserna förutsatt att sjömannen gottgörs för den ledighet som anges i ovan nämnda norm t.ex. i form av en längre ledighet.

Mönstringsövningar, brandövningar och livbåtsövningar samt andra i nationella eller internationella instrument föreskrivna övningar skall genomföras så att de försäkras minsta möjliga störning av viloperioder. En sjöman som står till förfogande och vars vilotid avbryts av en kallelse till arbete skall som kompensation ges en likvärdig viloperiod.

Enligt konventionen skall medlemsstaterna föreskriva att på fartyg skall på en lättillgänglig och synlig plats anslås en tablå för arbetsarrangemangen ombord, vilken utvisar tjänstgöringsschema till sjöss och i hamn samt den maximiarbetstid eller minimivilotid som föreskrivs i lagstiftningen eller i kollektivavtal som gäller i flaggstaten. Tablåen skall upprättas enligt ett standardformulär och på det arbetspråk som används ombord på fartyget.

Enligt artikel 6 får sjömän under 18 år inte arbeta nattetid. Med natt avses en tid av

minst nio på varandra följande timmar som omfattar tiden från midnatt till klockan fem på morgonen.

Bestämmelserna om maximiarbetstid och minimivilotid gäller inte i fråga om arbete som behövs för fartygets, de ombordvarandes eller lastens omedelbara säkerhet eller för att lämna hjälp åt andra fartyg eller personer i sjönöd. Fartygets befälhavare har rätt att fordra att dylikt arbete utförs så länge det är nödvändigt. Efter detta skall sjömän som utfört nämnda arbete få en tillräcklig viloperiod som kompensation.

Enligt artikel 8 skall arbetstidsjournaler föras över sjömannens dagliga arbetstid och vilotid. En sjöman skall få ett exemplar av de journaler som gäller honom eller henne. Den behöriga myndigheten skall fastställa formulär till journaler för sjömannens arbetstid eller deras vilotid med beaktande av Internationella arbetsorganisationens eventuella riktlinjer, eller använda ett standardformulär som organisationen kan ha upprättat. I artikeln föreskrivs också att nationell lagstiftning och relevanta kollektivavtal skall finnas till påseende ombord på fartyget. Enligt artikel 9 skall den behöriga myndigheten granska och påteckna journalerna med lämpliga mellanrum.

Konventionen innehåller dessutom bestämmelser om säkerheten i fråga om bemanningen på fartyg samt om redarens och befälhavarens ansvar angående lämplig bemanning på fartyget.

Rekommendation nr 187 om sjömäns löner och arbetstid samt bemanningen på fartyg innehåller rekommendationer om sjömäns löner. Rekommendationen upptar också bestämmelser om fastställande av övertidserättning, förbud mot diskriminering när det gäller sjömäns löner, lönebetalningssystemen och om de förfaranden som skall iaktas vid fastställandet av minimilöner för sjömän. I rekommendationen anges dessutom lägsta månatliga basbetalning eller grundlön för matros.

Rådets direktiv om avtalet om arbetstidens organisation för sjömän

European Community Shipowners' Association (ECSA) och Federation of Transport

Workers' Unions in the European Union (FST) ingick den 30 september 1998 ett avtal om arbetstidens organisation för sjömän. Avtalet har gjorts bindande för medlemsstaterna genom rådets direktiv 99/63/EG om det avtal om arbetstidens organisation för sjöman som ingåtts av European Community Shipowners' Association (ESCA) och Federation of Transport Workers' Unions in the European Union (FST), nedan sjömännens arbetstidsdirektiv. Medlemsstaterna skall i sin tur senast den 30 juni 2002 sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet.

Det europeiska avtalet gäller alla sjögående fartyg (seagoing ship) som är registrerade i medlemsstaterna.

I avtalet definieras begreppen arbetstid, vilotid, sjöman och redare. Definitionerna av arbets- och vilotid motsvarar definitionerna i ILO:s konvention.

Även enligt detta avtal får medlemsstaterna bestämma om sjömännens arbetstider antingen via maximiarbetstider eller minimivilotider. Avtalet baserar sig på principen om en åtta timmars arbetsdag och en dags ledighet i veckan. Vilodagar är dessutom allmänna helgdagar och lediga dagar. Genom kollektivavtal kan överenskommas om den ordinarie arbetstiden.

Enligt avtalet är maximiarbetstiden för sjömän 14 timmar under en 24-timmarsperiod och 72 timmar under en sju-dagarsperiod. Minimivilotiderna är tio timmar under varje 24-timmarsperiod och 77 timmar under varje sjudagarsperiod. I avtalet begränsas rätten att dela upp vilotiderna. Intervall mellan sammanhängande viloperioder får inte vara längre än 14 timmar.

I avtalet anges att mönstringar, brandövningar och livbåtsövningar samt övningar som föreskrivs enligt nationella lagar och förordningar och av internationella instrument skall utföras på ett sådant sätt att vilotiden störts så lite som möjligt. I situationer då en sjöman har jour skall sjömannen få en tillräcklig viloperiod som kompensation om den normala vilotiden har störts på grund av att sjömannen har kallats ut för att arbeta. Regleringen motsvarar ILO-konventionen.

Sjömännens arbetstidsdirektiv 99/63/EG kompletteras av direktiv 99/95/EG om tillsyn

av efterlevnaden av bestämmelser om arbetstidens längd för sjömän ombord på fartyg som anlöper gemenskapens hamnar. Detta direktiv syftar till att säkerställa nivån på säkerhet och hälsa för sjömän ombord på alla fartyg oavsett för vilket lands flagg de trafikerar. Avsikten är å andra sidan att skapa likvärdiga konkurrensförhållanden för fartyg registrerade för medlemsländernas flagg eller för länder utanför gemenskapen. Målet uppnås genom att medlemsstaterna kontrollerar arbetstidsarrangemangen på fartyg registrerade för sådana länders flagg som inte hör till gemenskapen och som anlöper gemenskapens hamnar. Syftet är att säkerställa att även dessa fartyg är förenliga med sjömännens arbetstidsdirektiv 99/63/EG.

De nämnda direktiven anknyter till ILO:s konvention nr 180 och till det protokoll från 1996 som hänför sig till konvention nr 147, som gäller den miniminivå som skall iakttas på handelsfartyg. Innan Europeiska unionens medlemsstater kan inspektera fartyg utanför gemenskapen skall de ratificera ILO:s konvention nr 180 och protokollet till konvention nr 147. Konvention nr 180 träder i kraft sex månader och protokollet till konvention 147 tolv månader efter den dag då ratificeringarna av fem medlemsstater av vilka tre vardera har en handelsflotta med en bruttodräktighet på minst en miljon har registrerats. Av detta följer att ILO-konventionerna skall ratificeras senast den 30 juni 2001.

Internationella konventionen angående normer för sjöfolks utbildning, certifiering och vakthållning

Internationella sjöfartsorganisationens (IMO) konvention angående normer för sjöfolks utbildning, certifiering och vakthållning (STCW-konventionen) ingicks 1978 och trädde i kraft internationellt 1984. Konventionen ändrades 1995 bl.a. i fråga om den vakthållande personalens vilotider.

I konventionen finns bestämmelser om vakthållning och den vakthållande personalens ställning. Enligt punkt 1 i A-VIII/1 skall för alla dem som har förordnats till uppgifter som vakthavande befäl eller manskap ges minst tio timmar vila under varje period av 24 timmar. Vilotiderna kan delas upp i högst

två delar, av vilka den ena skall vara minst sex timmar lång. Vilotiderna behöver dock inte följas i nödsituationer och vid säkerhetsövningar. Minimivilotiden på tio timmar kan förkortas till sex timmar oavbruten vila förutsatt att vilotiden förkortas under högst två på varandra följande perioder av 24 timmar och att de personer som konventionen avser under varje period av sju dagar ges en vilotid på sammanlagt minst 70 timmar.

I konventionen finns dessutom en bestämmelse om att vaktpersonalens vaktsceman skall upprätthållas på en synlig plats.

3. De internationella normernas förhållande till gällande rätt

Sjöarbetslagens bestämmelser om den vakthållande personalens vilotider ändrades 1997 genom en lag om ändring av sjöarbets-tidslagen (942/1997) så att de motsvarar kraven i STCW-konventionen. Samtidigt kompletterades lagen med en bestämmelse om att ett vaktschema skall göras upp.

Sjöarbetstidslagens reglering av vilotiderna motsvarar dock lika lite som regleringen av maximiarbetstiderna de krav som i ILO-konventionen nr 180 och i sjömännens arbetstidsdirektiv ställs på arbetstidsregleringen. Både ILO-konventionen och direktivet utgår från att man nationellt kan välja att reglera antingen minimivilotider eller maximiarbetstider. Det föreslås att sjöarbetstidslagen och lagen om arbetstiden på fartyg i inrikesfart ändras så att de motsvarar regleringen av minimivilotider i de nämnda internationella dokumenten.

4. Propositionens verkningar

Det föreslås att både de arbetstidsbestämmelser som iakttas i utrikesfart och de arbetstidsbestämmelser som iakttas i inrikesfart skall ändras. Avsikten är att de ändringar som föreslås i sjöarbetstidslagen och i lagen om arbetstiden på fartyg i inrikestrafik skall bringa lagstiftningen om sjöfartens arbetstid i analogi med ILO:s konvention nr 180 och med EU:s direktiv om sjömäns arbetstider, vilket baserar sig på sjöfartsorganisationernas avtal på europeisk nivå.

De föreslagna ändringarna har gjorts utgå-

ende från regleringen av minimivilotider. Eftersom bestämmelser om minimivilotider för den vakthållande personalen utfärdades redan 1997 gäller ändringarna i första hand övriga kategorier av arbetstagare. De föreslagna ändringarna har inte några betydande ekonomiska verkningar för rederierna eller staten.

Det föreslås att arbetstidslagarnas bestämmelser om arbetstidsdokument ändras så att de motsvarar de nämnda internationella dokumenten. Samtidigt föreslås att bestämmelserna om arbetsskiftsförteckningar och vaktsceman samt arbetstidsbokföring förenhetligas i fråga om innehåll och terminologi. Den föreslagna lydelsen motsvarar i hög grad regleringen av arbetstidsdokument i arbetstidslagen (605/1996).

Det föreslås att riksomfattande arbetsgivar- och arbetstagarorganisationers rätt att genom kollektivavtal avvika från sjöarbetstidslagen och semesterlagen för sjömän utökas. I 25 § sjömanslagen, vilken gäller lön för sjukdomstid, föreslås likaså bli bestämt att riksomfattande arbetsmarknadsorganisationer skall ha rätt att genom kollektivavtal begränsa arbetstagares rätt till lön för sjukdomstid. De utökade avtalsmöjligheterna ger branschorganisationerna möjlighet att anpassa de villkor som skall iakttas i anställningsförhållanden med hänsyn till branschens behov. Deras ekonomiska verkningar kan bedömas först när det kan ses i vilken utsträckning avtalsmöjligheterna används.

5. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid delegationen för sjömansärenden som finns vid arbetsministeriet och där sjöfartens arbetsmarknadsorganisationer är representerade. Delegationen är enig om propositionen.

6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Den finska sjöfartsnäringens situation i förhållande till de övriga EU-länderna har utretts upprepade gånger under de senaste åren. Bland annat utredde en av trafikministeriet tillsatt arbetsgrupp i januari 2000 lönsamhe-

ten och konkurrenskraften för verksamheten med passagerarfartyg (trafikministeriets betänkanden och promemorior B 6/2000).

Utöver sysselsättningseffekterna ses det som viktigt även för försörjningsberedskaps- och valutaverkningarna samt för en effektiv verksamhet inom de logistiska kedjorna att den handelsflotta som seglar under finsk flagg bevaras. Det anses också viktigt att sjöfartskompetens och kunnandet bibehålls i vårt land. Om vår egen handelsflotta försvinner, uppenbarar sig de återspeglade verkningarna på utbildningen och sjöfartskompetensen på längre sikt, inom ungefär ett decennium.

I syfte att trygga betingelserna för den finska sjöfarten ingår det i regeringsprogrammet för statsminister Paavo Lipponens II regering en förbindelse om att för att trygga den nationella sjöfarten och försörjningsberedskapen skall regeringen utarbeta ett program som förbättrar den finska handelsflottans konkurrenskraft. I detta syfte avlät regeringen till riksdagen en proposition med förslag till lag om ändring av 4 § lagen om en förteckning över handelsfartyg i utrikesfart (RP 129/2000 rd). Lagen gavs den 3 november 2000, men den tillämpas dock på sådant stöd som betalas för kostnader som uppkommit redan från och med den 1 juli 2000. Dessutom har regeringen för avsikt att i anslutning till budgetpropositionen för 2001 avlåta en proposition med förslag till lagstiftning om tonnageskatt.

För att bevara de finska passagerarfartygens konkurrenskraft i förhållande till de konkurrerande länderna har sjöfartens arbetsmarknadsorganisationer kommit överens

om ändringar i kollektivavtalet om utrikesfart, vilka syftar till nå kostnadsbesparingar i personalkostnaderna. I detta sammanhang har det visat sig nödvändigt att utöka arbetsmarknadsparternas avtalsmöjligheter.

Det föreslås att sjöarbetstidslagen, som tillämpas i utrikesfart, ändras så att riksomfattande arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer skall ha möjlighet att komma överens om avvikelser från lagen i flera frågor än enligt gällande lag. Ändringarna ger organisationerna möjlighet att komma överens om ändamålsenliga arbetstidsarrangemang. Den tvingande regleringen omfattar i första hand bestämmelserna om minimivilotider.

Det föreslås att de riksomfattande arbetsmarknadsorganisationernas avtalsmöjligheter utökas också i fråga om lön för sjukdomstid enligt sjömanslagen och i fråga om intjänande av semester och naturaförmåner enligt semesterlagen för sjömän. Även dessa förslag bereder arbetsmarknadsorganisationerna inom branschen möjlighet att beakta branschens behov.

På fartyg som tillämpar lagen om en förteckning över handelsfartyg i utrikesfart (1707/1991) kan parterna i kollektivavtalet genom kollektivavtal komma överens om något annat än vad som föreskrivs i sjömanslagen, sjöarbetstidslagen, semesterlagen för sjömän och lagen om samarbete inom företag (725/1978). De föreslagna ändringarna av sjöarbetstidslagen, semesterlagen för sjömän och sjömanslagen gällande utökade avtalsrättigheter för arbetsmarknadsparterna innebär att regleringen av fartyg som införts i handelsfartygsförteckningen närmar sig regleringen av andra finska fartyg.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1.1. Sjöarbetstidslag

1 §. *Tillämpningsområde.* Enligt 1 mom. tillämpas lagen på arbete som person som tjänstgör på finskt fartyg i utrikesfart utför för fartygets räkning eller annars på förmans order på fartyget eller annorstädes. Sjöarbetstidslagen har tillämpats på arbete som utförts i anställningsförhållande och på arbete som utförts i tjänsteförhållande. Arbete som hör till lagens tillämpningsområde utförs i tjänsteförhållande åtminstone på sjöfartsstyrelsens kombiisbrytare.

Av ordalydelsen i tillämpningsbestämmelsen framgår dock lika lite som av ordalydelsen i de övriga bestämmelserna uttryckligen att tillämpningsområdet också omfattar dem som utför arbete i tjänsteförhållande. Det föreslås därför att ett nytt 4 mom. fogas till paragrafen. Enligt momentet skall lagen tillämpas på tjänstemän på samma sätt som på arbetstagare. Med samma motivering föreslås bli bestämt att vad som i enskilda bestämmelser bestäms om kollektivavtal också gäller tjänstekollektivavtal.

3 §. *Definitioner.* Det föreslås att paragrafen kompletteras med en punkt där utjämningschema för arbetstiden definieras. Med utjämningschema för arbetstiden avses ett dokument där den genomsnittligt ordnade arbetstiden utjämnas till det föreskrivna eller överenskomna genomsnittet. Schemat skall göras upp för åtminstone den tid under vilken den ordinarie arbetstiden utjämnas så som avses ovan. Bestämmelser om utjämningschema för arbetstiden föreslås i 19 §.

9 a §. *Minimivilotider.* I paragrafen föreslås bestämmelser om arbetstagares minimivilotider så, att bestämmelser om allmänna minimivilotider skall finnas i 1 och 2 mom. och bestämmelser om minimivilotider för vaktstående personal i 3 mom. I paragrafen föreslås dessutom bli bestämt om arbetstagares rätt till ersättande vilotid när i paragrafen avsedd vilotid störs av en kallelse till arbete samt om vilotidsbestämmelsernas inverkan

på arbete som skall utföras under exceptionella förhållanden. I paragrafen föreslås också bli bestämt om när raster skall betraktas som vilotid enligt paragrafen.

Bestämmelser om vilotider för arbetstagare finns både i ILO:s konvention nr 180 och i sjömännens arbetstidsdirektiv. I enlighet med konventions- och avtalsbestämmelserna föreslås bli bestämt att under varje period av 24 timmar skall en arbetstagare ges en vilotid på minst tio timmar. Även om det är fråga om en med dygnsvila jämförbar vilotid, är minimitiden inte bunden till ett dygn utan till en period av 24 timmar.

Utöver 24 timmars perioden skall arbetstagarens minimivilotid granskas även under en period av sju dagar därför att enligt 1 mom. skall en arbetstagare under varje period av sju dagar ges en vilotid på sammanlagt minst 77 timmar. Om arbetstagaren under sex dagar ges en vilotid på tio timmar skall han eller hon således ges en vilotid på 17 timmar under den sjunde dagen.

Vilotiderna syftar till att säkerställa arbetstagarna tillräckligt med tid att återhämta sig från de fysiska och psykiska påfrestningarna av arbetet. Detta är viktigt både för den allmänna sjösäkerheten och för arbetstagarnas arbetarskydd. I vissa fall är det dock omöjligt att hålla sammanhängande vilotider. I 2 mom. föreslås därför bli bestämt att vilotiden per dygn skall kunna delas in i två delar, av vilka den ena skall vara minst sex timmar lång.

I 2 mom. föreslås bli bestämt att under högst två på varandra följande perioder av 24 timmar skall vilotiden kunna förkortas till sex timmar åt gången, om arbetstagaren under varje sjudagarsperiod ges en vilotid på minst 77 timmar. Om arbetsarrangemangen så kräver kan arbetstagarens dygnsvila på tio timmar således förkortas till sex timmar, dock högst under två på varandra följande perioder av 24 timmar. Då gäller det dock att se till att arbetstagaren ges ersättande vilotider så, att han eller hon under varje tidsperiod av sju dagar får en i 1 mom. avsedd vilotid på minst 77 timmar. Ersättande vilotid

som är längre än en minimivilotid på tio timmar enligt momentet kan ges också före en förkortning av vilotiden enligt andra meningen i momentet, om den totala mängden minimivila uppnås under sjudygnperioden.

I 3 mom. föreslås bli bestämt om minimivilotider för den vakthållande personal som avses i STCW-konventionen. I momentet anges inte ännu heller särskilt vilka som hör till den vakthållande personalen, utan den vakthållande personalen fastställs enligt STCW-konventionen, förordningen om fartygsbemanning, besättningens behörighet och vakthållning (1256/1997) och trafikministeriets beslut (1257/1997) om tillämpning av nämnda förordning.

På fartygen ordnas vakthållningen i allmänhet som verksamhet dygnet runt, i första hand i form av vakt på kommandobrygga, däck och maskinavdelning samt som radiovakthållning. Den vakthållande personalen arbetar då i allmänhet i skift enligt ett arbets-tidsschema som uppgjorts på förhand.

I 3 mom. föreslås bli bestämt att under varje period av 24 timmar skall vakthållande personal ges en vilotid på minst tio timmar. Tidpunkten för vila är således inte heller för den vakthållande personalens del knuten till dygnsdefinitionen och inte heller till tidpunkten för när arbetsskiftet eller vaktens börjar.

I momentets andra mening föreslås bli bestämt att vilotiden skall kunna delas in i högst två delar av vilka den ena skall vara oavbruten i minst sex timmar. Delningen av minimivilotiden gör det möjligt att tillämpa t.ex. ett sådant treskiftsystem att de anställda som håller vakt arbetar två skift på fyra timmar vardera. Då blir det tid för åtta timmar vila mellan arbetsskiften.

Vilotiden för den vakthållande personalen skall under högst två på varandra följande perioder av 24 timmar kunna förkortas till sex timmar åt gången, om arbetstagaren under varje sjudygnperiod ges en vilotid på minst 70 timmar. Även för den vakthållande personalen skall vilotiden bara tillfälligt kunna förkortas till sex timmar, dvs. en gång under två på varandra följande perioder om 24 timmar. Därefter skall arbetstagaren ges en vilotid på minst tio timmar. Ersättande vilotider med anledning av förkortad minimivilotid skall ges så att arbetstagaren under varje

sjudygnperiod får en minimivilotid på 70 timmar enligt momentet, vilket förutsätts i STCW-konventionen.

Tidpunkten för när ersättande vilotider ges skall framgå av den arbetsskiftförteckning eller det vakt-schema som skall göras upp. Bestämmelser om arbetsskiftförteckningen och vakt-schemat föreslås i 19 a §. Om arbetstagarens minimivilotid förkortas enligt 2 och 3 mom., kan den ersättande vilotid som motsvarar förkortningen beaktas endast en gång vid bedömningen av om minimivilotiden uppnås under beräkningsperioden sju dygn.

Paragrafens 1 och 2 mom. tillämpas på andra än sjömän som går vakt och 3 mom. tillämpas på vakthållande personal. Om en anställds arbetsuppgifter varierar så att han eller hon ibland omfattas av bestämmelserna om minimivila enligt 1 och 2 mom. och ibland enligt 3 mom., skall det när vakterna ordnas säkerställas att också den som kommer på sitt första vaktpass har fått vila tillräckligt. Enligt 51 § förordningen om fartygsbemanning, besättningens behörighet och vakthållning skall vakthållningen arrangeras på ett sådant sätt att den vakthållande personalens prestationsförmåga inte försvagas av trötthet. Besättningens uppgifter skall arrangeras så att den vakt som inleder resan och också de följande vakterna är tillräckligt utvilade och även i övrigt i sådant skick som deras uppgifter förutsätter när de inleder vaktens.

Även i 4 och 5 mom. fästs avseende vid tillräckliga vilotider med tanke på arbetstagarernas arbetsskick. Om en arbetstagarers vilotid störs på grund av kallelse till arbete, skall han eller hon enligt 4 mom. ges ersättande vilotid. Regleringen motsvarar artikel 5.4 i ILO:s konvention nr 180. Ersättande vilotid skall kunna ges genom att den avbrutna vilotiden förlängs eller genom att ersättande vila ges i samband med den följande viloperiod som införts i arbetsskiftförteckningen.

I 5 mom. föreslås dessutom bli bestämt att raster som är kortare än 30 minuter inte skall räknas in i vilotiden enligt 1—3 mom. Bestämmelsen syftar till att säkerställa att arbetstagaren får en tillräckligt lång oavbruten vila för att kunna återhämta sig från arbetet och förebygga trötthet. Ersättande vilotid en-

ligt 2 och 3 mom. skall inte heller kunna bestå av vilotider som är kortare än 30 minuter.

9 b §. *Specialbestämmelse om unga arbetstagare.* Den gällande lagen tillämpas på alla arbetstagare i arbetsförhållande enligt 1 § sjömanslagen oavsett deras ålder. Enligt 1 § 3 mom. lagen om unga arbetstagare (998/1993) skall lagens bestämmelser inte tillämpas på skeppsarbete.

Enligt artikel 6 i nämnda ILO-konvention om arbetstiden får arbetstagare som är under 18 år inte utföra nattarbete. Med natt avses en tid som oavbrutet innefattar minst nio timmar, inklusive tiden mellan midnatt och klockan fem på morgonen. Bestämmelsen behöver dock inte följas, om program- och tidtabellsenlig utbildning för unga 16—18-åriga sjömän blir lidande.

I syfte att uppfylla ILO-konventionen föreslås i 9 b § bli bestämt att arbetstagare under 18 år skall ges en minst nio timmar lång oavbruten vilotid per dygn. Unga arbetstagare skall inte få hållas i arbete mellan klockan 24 och klockan 05. Undantag är dock tillåtna om det är fråga om ett övningsprogram som hänför sig till den ungas utbildning och om programmet förutsätter att arbete utförs mellan klockan 24 och klockan 05.

10 §. *Undantag från begränsningarna i fråga om hållande i övertidsarbete och i fråga om vilotider.* Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 2 mom. i vilket uttryckligen bestäms att de övningar som avses i 1 mom. skall genomföras så, att de så lite som möjligt stör arbetstagarnas vilotider och så, att de inte medför trötthet. Även denna bestämmelse baserar sig på ILO-konventionen nr 180.

11 §. *Bokföring av övertidsarbete.* Enligt 1 mom. skall övertidsarbete bokföras särskilt varje gång övertidsarbete utförts. Enligt 2 mom. räknas en påbörjad halvtimme som en full halvtimme när övertidsarbete ersätts.

Bestämmelser om skyldighet att bokföra övertidsarbete föreslås i 20 §, som gäller arbetstidsbokföring. I samma paragraf föreslås bli bestämt att en påbörjad halvtimme skall räknas som en full halvtimme. Med stöd av detta föreslås att 11 § upphävs.

16 §. *Undantagslov av arbetsministeriet.* I gällande 16 § bestäms om bestämmelsernas ovillkorlighet. I 1 och 2 mom. finns bestämmelser om möjligheterna för parterna i kol-

lektivavtalet att avtala om avvikelser från lagen i de angelägenheter som avses i momenten. I 3 mom. anges dessutom att arbetsministeriet har rätt att bevilja undantag från tillämpningen av lagen. Undantag som gjorts eller beviljats med stöd av paragrafen får enligt 4 mom. inte stå i strid med i Finland gällande internationella avtal.

Det föreslås att paragrafen ändras så, att bestämmelser om avtalsrätt för parterna i kollektivavtalet tas in i en ny 20 b §. I 16 § kvarstår därmed bara en bestämmelse om arbetsministeriets rätt att bevilja undantagslov. I 2 mom. föreslås alltjämt bli bestämt att undantagen från tillämpningen av lagen inte får stå i strid med internationella överenskommelser som är bindande för Finland. Det föreslås ytterligare att paragrafens rubrik ändras så att den motsvarar innehållet i paragrafen.

19 §. *Utjämningschema för arbetstiden.* Förslaget syftar till att göra åtskillnad mellan det allmänna utjämningsformat för arbetstiden, som har att göra med den genomsnittliga arbetstiden, och arbetsskiftsförteckningen, som anger varje arbetstagares dagliga arbetstider och raster. Bestämmelser om utjämningschema för arbetstiden föreslås i 19 § och om arbetsskiftsförteckning och vakt-schema i 19 a §.

Om den ordinarie arbetstiden med stöd av 20 b § har ordnats så att den utgör ett genomsnitt, skall arbetsgivaren göra upp ett utjämningschema för arbetstiden. Om genomsnittlig arbetstid tillämpas bör arbetstagarna kunna utreda vilken utjämningsperioden är och hur arbetstiderna varierar från vecka till vecka. Därför bör utjämningsformat göras upp åtminstone för den tid under vilken den ordinarie arbetstiden utjämnas till det föreskrivna genomsnittet. Av utjämningsformat skall framgå åtminstone den ordinarie arbetstiden för varje vecka.

Eftersom utjämningsformat för arbetstiden i centrala delar inverkar på arbetstidsrangemangen bör personalen skäligen ha ett visst medinflytande över hur formatet görs upp. När arbetsgivaren förbereder eller ämnar ändra utjämningsformat för arbetstiden skall han eller hon därför enligt 2 mom. ge arbetstagarnas förtroendemän tillfälle att framföra sin åsikt. I momentet föreslås vidare

en sekundär bestämmelse om att arbetarskyddsfullmäktigen på arbetsplatser där ingen förtroendeman har valts skall ges tillfälle att framföra sin åsikt i stället. Lagstiftningen förpliktar inte till att välja en arbetarskyddsfullmäktig för arbetsplatsen med färre än tio arbetstagare, och därför skall arbetstagarna själva ges denna möjlighet på arbetsplatser där det inte heller finns någon arbetarskyddsfullmäktig.

Det är inte alltid möjligt att genast framföra en motiverad åsikt om utjämnings-schemat för arbetstiden. Därför bör arbetsgivaren reservera förtroendemannen eller någon annan som nämns ovan tillräckligt med tid för genomgång av utkastet.

Paragrafen inskränker inte arbetsgivarens rätt att göra ändringar i utjämnings-schemat. För arbetstagarna är det å andra sidan viktigt att så tidigt som möjligt få besked om vilka ändringar som gjorts i det ursprungliga utjämnings-schemat. I 3 mom. föreslås därför bli bestämt att arbetsgivaren i god tid skall ge arbetstagaren besked om ändringar i utjämnings-schemat för arbetstiden.

19 a §. *Arbets-skiiftsförteckning och vakt-schema.* Enligt 1 mom. skall arbetsgivaren utöver utjämnings-schemat för arbetstiden också göra upp en arbets-skiiftsförteckning, av vilken varje arbetstages arbets- och vilotider framgår mera detaljerat än av utjämnings-schemat. Utjämnings-schemat för arbetstiden och arbets-skiiftsförteckningen kan ingå i samma dokument.

I arbets-skiiftsförteckningen skall antecknas när arbetstages ordinarie arbetstid börjar och slutar samt tidpunkterna för de vilotider som avses i 9 a §. Arbetstidsförteckningen är det dokument med vars hjälp man kan följa att ILO:s och EU:s bestämmelser om sjömäns arbetstider iaktas på fartyget. Eftersom den föreslagna regleringen baserar sig på reglering av minimivilotider är bokföringen av vilotider i arbets-skiiftsförteckningen av särskild betydelse för uppföljningen av hur de nämnda internationella dokumenten följs.

De uppgifter som avses i 1 mom. skall införas i arbets-skiiftsförteckningen som exakta klockslag. Arbets-skiiftsförteckningen skall uppgöras både på fartygets arbets-språk och på engelska. Språkkraven föranleds av 8 punkten i femte klausulen i sjömännens ar-

betstidsdirektiv.

I 2 mom. föreslås bli bestämt om arbets-givarens skyldighet att göra upp ett vakt-schema för den vakthållande personalen. Skyldig-heten baserar sig på STCW-konventionen.

Syftet med vakt-schemat är att den vakthållande personalen skall veta sina egna vakt-pass. Vakt-schemat kan också vara till hjälp för myndigheter, t.ex. arbetarskydds-inspektörer, när de utreder om minimivilotiderna har iakttagits. STCW-konventionen utgår dessut-om från att de som deltar i vakten kan identi-fieras med hjälp av vakt-schemat och att de uppfyller de behörighets- och andra kompe-tenskrav som ställs på vakthållande personal.

I vakt-schemat skall antecknas när vakterna börjar och slutar för varje arbetstagare som tillhör den vakthållande personalen. Viloti-derna behöver inte märkas ut särskilt i sche-mat, därför att de framgår indirekt via läng-den på och placeringen av vakt-passen.

Enligt 3 mom. skall arbets-skiiftsförteck-ningen och vakt-schemat göras upp på för-hand för varje arbetsperiod. På grund av sjö-fartens speciella karaktär är arbetsperioderna dock ibland mycket långa, och därför går det inte alltid att göra upp en arbets-skiiftsförteckning eller ett vakt-schema för hela arbetsperi-oden. Det föreslås därför att förteckningen och vakt-schemat skall göras upp för minst två veckor åt gången.

När arbets-givaren gör upp arbets-skiiftsför-teckningen och vakt-schemat skall han eller hon beakta 6 § 1 mom. 6 punkten lagen om samarbete inom företag, enligt vilken tid-punkterna för den ordinarie arbetstidens bör-jan och slut samt tidpunkterna för vilopaus-er och matraster hör till samarbetsförfarandets område. Det faktum att ärendet skall behand-las genom samarbetsförfarande innebär inget krav på samförstånd om den arbets-skiiftsför-teckning eller det vakt-schema som skall utar-betas, utan besluten om vakterna ingår i ar-bets-givarens rätt att leda och utöva tillsyn över arbetet. På samma sätt ingår det i ar-bets-givarens beslutanderätt att ändra ar-bets-skiiftsförteckningen och vakt-schemat. Än-dringarna skall göras snabbt och utan dröjs-mål.

Arbets-skiiftsförteckningen och vakt-schemat skall finnas till påseende på en synlig plats på fartyget. Detta är viktigt både med tanke på

att den personal som håller vakt skall informeras och med tanke på inspektioner. Förteckningen och schemat skall uppgöras innan den tidsperiod som den eller det gäller har börjat. På grund av de speciella förhållandena inom sjöfarten finns det dock ingen anledning att fastställa någon exakt tid för när förteckningen eller schemat skall vara klara.

20 §. *Arbetstidsbokföring*. Enligt gällande lag skall arbetsgivaren på fartyget föra en arbetstidsdagbok, i vilken anteckningar skall införas senast dagen efter den då arbetet utfördes. Formuläret för arbetstidsdagboken fastställs av det ministerium som ansvarar för arbetarskyddet och övervakningen av den.

I paragrafen föreslås bestämmelser om arbetsgivarens skyldighet att bokföra antalet arbetstimmar och de ersättningar som betalats för dem särskilt för varje arbetstagare. I bokföringen skall antecknas alla arbetstimmar samt separat antalet arbetstimmar i övertids-, nöd- och söndagsarbete och de förhöjda andelar som betalats för dem. Vid ersättning för övertidsarbete räknas då en påbörjad halvtimme som en full halvtimme. Denna bestämmelse finns i gällande 11 §, vilken föreslås bli upphävd.

Arbetsgivaren är inte enligt paragrafen skyldig att förvara gamla arbetsskiftsförteckningar, utjämningsscheman för arbetstiden eller kollektivavtal som ingåtts med stöd av 20 b §. Enligt 1 mom. skall däremot arbetstidsbokföringen samt uppgifter om anteckningar om arbetstagarna i arbetsskiftsförteckningarna förvaras åtminstone till utgången av den tid för väckande av talan som avses i 15 §.

Enligt 47 kap. 2 § 1 punkten strafflagen (39/1889) skall en arbetsgivare eller en företrädare av denne som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet oriktigt för bok över arbetstider, ändrar, döljer eller förstör bokföringen eller gör den oläslig, för arbetstidsbrott dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. I bestämmelsen om arbetstidsbokföring föreslås därför uttryckligen bli bestämt att arbetsgivaren skall förvara arbetstidsbokföringen åtminstone till utgången av den tid för väckande av talan som föreskrivs i 15 §.

Arbetstidsbokföringen samt ett kollektivavtal som ingåtts med stöd av 20 b § skall enligt 2 mom. på begäran uppvisas för den som

förrättar arbetarskyddsinspektion samt för arbetstagarnas förtroendeman eller, om en sådan inte har utsetts, för arbetarskyddsfullmäktigen. En arbetstagare eller en av honom befullmäktigad skall ha rätt att på begäran få en skriftlig utredning om anteckningar som gäller arbetstagaren i arbetsskiftsförteckningarna, vaktshemana och arbetstidsbokföringen. Det besked arbetsskiftsförteckningen kan ge om den ordinarie arbetstiden accentueras när arbetstiden utjämnas under en på förhand överenskommen utjämningsperiod. Inte minst vid tvister om beräkningen av övertidsersättningar är det viktigt att veta vilken del av arbetstiden per dag eller vecka som varit ordinarie arbetstid, och därför föreslås att arbetstagaren eller av honom eller henne befullmäktigade skall ha rätt att få utredning också om de anteckningar som gäller arbetstagaren i arbetsskiftsförteckningen.

För att tillsynsuppgifter skall kunna utföras förutsätts tillgång till de viktigaste uppgifterna om arbetstidsarrangemangen. Arbetarskyddsmyndigheten skall på begäran tillställas en kopia av arbetstidsbokföringen, av utjämnings-schemat för arbetstiden, av arbetsskiftsförteckningen och av bestämmelserna i kollektivavtalet.

20 a §. *Bestämmelsernas tvingande natur och undantag genom arbetsavtal*. Bestämmelserna i sjöarbetstidslagen har utfärdats till skydd för arbetstagaren, och undantag från bestämmelserna kan inte göras genom arbetsavtal mellan arbetsgivaren och arbetstagaren. I lagen föreslås därför en allmän bestämmelse om bestämmelsernas tvingande natur. I paragrafen föreslås bli bestämt att ett avtalsvillkor som inskränker de förmåner som enligt sjöarbetstidslagen tillkommer arbetstagare är ogiltigt, om inte något annat följer av denna lag, så som föreskrivs i 14 §.

20 b §. *Bestämmelsernas tvingande natur och undantag genom riksomfattande kollektivavtal*. I gällande 16 § bestäms om bestämmelserna ovillkorlighet och om rätten för parterna i kollektivavtalet att genom kollektivavtal avvika från bestämmelserna. Bestämmelserna överförs med föreslagna ändringar till den nya 20 b §.

I 1 mom. föreslås utökade möjligheter för sådana arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer vars verksamhetsområde omfattar hela

landet att genom kollektivavtal beakta även bransch- och företagsspecifika särdrag och särskilda behov. Genom kollektivavtal mellan organisationerna skall det vara möjligt att komma överens om annat än vad som föreskrivs i 3—9 § samt i 19 och 19 a §. Genom kollektivavtal som avses ovan skall det således vara möjligt att avvika från lagens bestämmelser om definitioner, ordinarie arbetstid, placering av arbetstiden, tillämpningsområde för begränsningar i fråga om arbete på helgdagar och lördagar, skiftesarbetares och ekonomiarbetares skyldighet att arbeta på helgdagar och lördagar, hållande i övertidsarbete, utjämningschema för arbetstiden samt om arbetsskiftsförteckning och vakt-schema.

Genom sådana kollektivavtal skall det dessutom vara möjligt att avvika från 12 och 14 § i fråga om de arbetstagare vars arbets- och fritidsperioder bestäms enligt ett avlösningssystem som grundar sig på kollektivavtalet. Med stöd av bestämmelsen kan man genom kollektivavtal komma överens om att under en tidsperiod av högst 52 veckor får den ordinarie arbetstiden i veckan inte i genomsnitt överskrida 40 timmar. Utjämningsperioden är inte knuten till kalenderåret, utan arbetstiden skall kunna utjämnas till det föreskrivna genomsnittet under vilken som helst period av 52 veckor.

Av den allmänna bestämmelsen i 20 a § och av lagen om kollektivavtal (436/1946) följer att en arbetsgivare som är bunden av ett kollektivavtal inte får tillämpa sådana bestämmelser i kollektivavtalet som inskränker arbetstagarnas förmåner i sådana anställningsförhållanden som inte är bundna av kollektivavtalet. Av 15 § 1 mom. sjömanslagen följer däremot att arbetsgivaren inte får tillämpa sådana bestämmelser i ett allmänt bindande kollektivavtal som minskar arbetstagarnas förmåner enligt lagen.

I praktiken är det mycket besvärligt, kanske rentav omöjligt, att en arbetsgivare som är bunden av kollektivavtalet skulle vara tvungen att för samma arbeten ordna arbetstiderna på olika sätt beroende på om det kollektivavtal som arbetsgivaren är skyldig att iaktta i övrigt i alla anställningsförhållanden som hör till kollektivavtalet, är bindande eller inte är bindande för arbetstagaren med stöd av lagen

om kollektivavtal.

Kollektivavtalet är ett slags handelsavtal, där en förmån byts ut mot en annan förmån. Det kan därför antas att det i kollektivavtal som på något sätt inskränkt arbetstagarnas förmåner enligt lag har överenskommit om ersättning på något sätt.

På dessa grunder föreslås i 2 mom. för det första att en arbetsgivare som är bunden av ett kollektivavtal skall få tillämpa bestämmelser som avviker från sjöarbetstidslagen även i sådana arbetstagares anställningsförhållanden som inte är bundna av kollektivavtalet men i fråga om vilkas anställningsförhållanden arbetsgivaren enligt lagen om kollektivavtal skall iaktta bestämmelserna i kollektivavtalet. Dessutom föreslås att arbetsgivare som enligt 15 § sjömanslagen skall iaktta kollektivavtalet skall ha rätt att också följa sådana kollektivavtalsbestämmelser som inskränker arbetstagarnas förmåner. Förslaget motsvarar till denna del arbetstidslagen.

När ett kollektivavtal upphör att gälla händer det ibland att parterna inte når någon förhandlingslösning. Då uppstår ett s.k. avtalslöst tillstånd, som dock vanligen varar en relativt kort tid. Inte minst med tanke på arbetstidsarrangemangen är det oändamålsenligt och ibland också mycket svårt att ändra kollektivavtalsfästa arbetstidsarrangemang så att de är förenliga med arbetstidsarrangemangen enligt lagen. Utan en specialbestämmelse är förfarandet just detta, dock bara i fråga om de kollektivavtalsbestämmelser som inskränker arbetstagarnas förmåner enligt sjöarbetstidslagen. I 2 mom. föreslås därför bli bestämt att sådana bestämmelser i kollektivavtalet som inskränker arbetstagarnas förmåner enligt sjöarbetstidslagen skall få iakttas även sedan kollektivavtalet upphört att gälla i fråga om sådana anställningsförhållanden i vilka bestämmelserna kunde tillämpas om kollektivavtalet skulle gälla. Detta tillståndet är relativt kort. Det händer emellertid att parterna inte på långa tider når samförstånd. Det är åtminstone i princip möjligt att parterna inte når någon avtalslösning alls. I sådana fall måste det sättas stopp för tillämpningen av avtalsvillkor som avviker från sjöarbetstidslagen. I 2 mom. föreslås att parterna i ett kollektivavtal som upphört att gälla skall ha

ömsesidig rätt att meddela den andra parten att tillämpningen av de bestämmelser i kollektivavtalet som inskränker arbetstagarnas förmåner enligt sjöarbetstidslagen samt nära anknytande bestämmelser skall upphöra. Rätt till meddelande uppkommer sex månader efter det att kollektivavtalet upphört att gälla. Tillämpningen av dessa bestämmelser i kollektivavtalet skall upphöra inom två veckor efter meddelandet eller vid utgången av den pågående utjämningsperioden för arbetstiden, om det är nödvändigt för utjämning av den ordinarie arbetstiden. Momentet gäller också kollektivavtal enligt 17 § sjömanslagen.

Paragrafen inverkar inte på minsta vis på kollektivavtalens efterverkan enligt rättspraxis. Andra bestämmelser i kollektivavtalet än de som avses ovan är fortfarande bindande på grundval av den norm som förpliktar att fullfölja kollektivavtalet.

I 3 mom. föreslås bli bestämt om de myndigheter och offentligrättsliga sammanslutningar som anses jämförliga med arbetsgivarföreningarna i 1 mom. och vars verksamhetsområde omfattar hela landet och som har befogenhet att avtala om avvikelser från paragraferna i 1 mom. Som exempel kan nämnas de statliga förhandlingsmyndigheterna eller andra statliga avtalsslutande myndigheter och kommunala arbetsmarknadsverket. Vidare beaktar den föreslagna bestämmelsen 27 § 21 punkten självstyrelselagen för landskapet Åland (1144/1991), där det sägs att rikets arbetslagstiftning skall iaktas i landskapet Åland. Landskapsstyrelsen i landskapet Åland och kommunala avtalsdelegationen i landskapet Åland kan vara avtalsslutande myndigheter för Åland.

I 4 mom. föreslås bli bestämt att de avvikelser som överenskommit med stöd av paragrafen inte skall få stå i strid med i Finland gällande internationella avtal. Bestämmelsen motsvarar det föreslagna 16 § 2 mom.

21 §. *Framläggning.* Det föreslås att paragrafen ändras så, att arbetsgivaren åläggs att på lämpligt ställe på fartyget för arbetstagar- na till påseende hålla denna lag och med stöd av den utfärdade verkställighetsbestämmelser samt utöver beviljande undantagslov även de kollektivavtalsbestämmelser som överenskommit enligt 20 b §. Det är nödvändigt att hålla kollektivavtalsbestämmelserna till på-

seende på sådana arbetsplatser där man följer ett system där den ordinarie arbetstiden utjämnas under en utjämningsperiod som anpassats till genomsnittet.

22 §. *Tillsyn.* Enligt paragrafen skall arbetskyddsmyndigheterna övervaka att lagen följs. Om ett kollektivavtal om den ordinarie arbetstiden ingåtts med stöd av 20 b §, och enligt vilket arbetstiden utjämnas till genomsnittet enligt lagen inom en tid som överenskommit i avtalet, skall myndigheterna övervaka att kollektivavtalsbestämmelserna följs.

24 §. *Arbetstidsbrott.* Det föreslås att hänvisningen till strafflagen ändras så att de motsvarar de ändringar som föreslås i denna proposition.

1.2. Lag om arbetstiden på fartyg i inrikesfart

3 §. *Undantag från tillämpningsområdet.* I paragrafen finns bestämmelser om de anställningsförhållanden där lagen om arbetstiden på fartyg i inrikestrafik inte tillämpas. Det föreslås att paragrafen ändras så att paragrafhänvisningarna i 1 mom. 1 punkten motsvarar de bestämmelser som föreslås nedan. Den föreslagna ändringen är av teknisk natur och påverkar inte innehållet i bestämmelsen om tillämpningsområdet.

10 §. *Undantag från begränsningarna i fråga om övertidsarbete.* I paragrafen bestäms om utförande av arbete under exceptionella förhållanden som har karaktären av nödsituationer. Bestämmelserna om övertidsarbete och vilotider behöver inte tillämpas på arbete som är oundgängligt med hänsyn till hotande fara för människoliv, fartyg eller gods, som är nödvändigt för lämnande av hjälp enligt sjölagen, som är nödvändigt för vidtagande av en åtgärd som påbjudits av en hamnmyndighet eller en motsvarande myndighet eller som föranleds av att arbetstagar- na oväntat minskat, om inte fartygets besättning omedelbart kan kompletteras genom skäligen åtgärder. Det föreslås att förteckningen kompletteras med en ny 5 punkt, enligt vilken bestämmelserna om övertidsarbete och minimivilotider inte behöver iaktas i fråga om arbete som är nödvändigt för deltagande i övningar med bärgnings- och eldsläckningsredskap samt andra säkerhets-

anordningar. Den föreslagna 5 punkten motsvarar 10 § 3 punkten sjöarbetstidslagen.

Det föreslås dessutom att de nuvarande hänvisningarna i paragrafen ändras så att de motsvarar de föreslagna bestämmelserna om vilotider.

I det nya 2 mom. föreslås uttryckligen bli bestämt att de övningar som avses i 1 mom. 5 punkten skall genomföras så, att de så lite som möjligt stör arbetstagarnas vilotider och så, att de inte medför trötthet. Bestämmelsen baserar sig på ILO:s konvention nr 180.

12 §. *Vilotiden per dygn*. Både ILO:s konvention om sjömäns arbetstider och EU:s direktiv jämte det avtal om arbetstiden som ingår som bilaga följs även i sådana anställningsförhållanden där arbetstiden bestäms enligt lagen arbetstiden på fartyg i inrikesfart. I 12 § föreslås bli bestämt på samma sätt om arbetstagarnas minimivilotider per dygn som i 9 a § sjöarbetstidslagen. I paragrafen föreskrivs således att både den vakthållande personalen och övriga arbetstagare skall ha rätt till tio timmars vila under varje period av 24 timmar. På motsvarande grunder som i fråga om 9 a § sjöarbetstidslagen föreslås att arbetstagaren under varje period av sju dagar skall ges en vilotid på sammanlagt minst 77 timmar. De som hör till den vakthållande personalen skall dock ges sammanlagt minst 70 timmar vilotid under varje period av sju dagar. På motsvarande sätt som i sjöarbetstidslagen föreslås ytterligare bli bestämt att vilotiden per dygn skall kunna delas in i två delar och att vilotiden per dygn tillfälligt kan förkortas under högst två på varandra följande 24-timmars perioder.

Det föreslås dessutom bli bestämt att om arbetstagarens vilotid störs av en kallelse till arbete, skall han eller hon ges tillräckligt med ersättande vilotid.

I 5 mom. föreslås ytterligare bli bestämt att raster som är kortare än 30 minuter inte skall räknas in i vilotiden enligt paragrafen.

Den föreslagna regleringen av minimivilotider uppfyller kraven i de nämnda internationella överenskommelserna.

12 a §. *Veckovila*. I gällande 12 a § bestäms om vaktpersonalens minimivilotider. Det föreslås att om vaktpersonalens dygnsvila skall bestämmas i 12 §.

Gällande bestämmelser om veckovila för

sådana arbetstagare för vilka arbets- och fritiderna inte bestäms enligt ett avlösningssystem finns i 12 § 2 mom. Det föreslås att bestämmelsen om veckovila separeras från bestämmelsen om minimivilotid per dygn i 12 § och flyttas till 12 a §. Innehållet i bestämmelsen ändras inte.

12 b §. *Specialbestämmelse om unga arbetstagare*. På motsvarande grunder som i 9 b § sjöarbetstidslagen föreslås bli bestämt om vilotiden för unga arbetstagare, föreslås i 12 b § bli bestämt om minimidygnsvila för arbetstagare under 18 år. Bestämmelsen baserar sig på ILO:s konvention nr 180.

Enligt paragrafen skall arbetstagare under 18 år ges en minst nio timmar lång oavbruten vilotid per dygn. Unga arbetstagare skall inte få hållas i arbete mellan klockan 24 och klockan 05, om det inte är fråga om ett övningsprogram som hänför sig till den ungas utbildning.

12 c §. *Befälhavares fritidsperioder*. Bestämmelser om befälhavares fritidsperioder finns i gällande 21 §. I sak hör bestämmelsen samman med regleringen av vilotider. Det föreslås därför att befälhavares fritidsperioder skall anges i en ny 12 c § och att 21 § skall upphävas. Innehållet i den nya bestämmelsen bibehålls i sak enligt gällande lag.

19 §. *Arbets-skiftsförteckning och vakt-schema*. I gällande 19 § föreskrivs att arbetsgivaren skall göra upp ett arbetstidsschema över arbetstagarnas arbets- och vilotider. Ett arbetstidsschema skall göras upp på fartyg som inte tillämpar ett avlösningssystem som överenskommit enligt 18 §. Bestämmelser om arbetsgivarens skyldighet att göra upp ett vakt-schema över tidpunkterna för när vaktpassen börjar och slutar finns i 12 a §. Bestämmelsen skall iakttas på de fartyg som omfattas av tillämpningsområdet för STCW-konventionen.

Det föreslås att regleringen av arbetstidsdokument förenhetligas både terminologiskt och innehållsmässigt i enlighet med den föreslagna 19 § sjöarbetstidslagen.

I 1 mom. föreslås bli bestämt att för varje arbetsplats skall uppgöras en arbets-skiftsförteckning, av vilken framgår när arbetstagarens ordinarie arbetstid börjar och slutar samt tidpunkterna för de vilotider som avses i 12, 12 a och 12 b §. Arbets-skiftsförteckningen

skall avfattas på fartygets arbetspråk.

I 2 mom. föreslås bli bestämt att arbetsgivaren skall göra upp ett vaktschema för den vakthållande personalen. Av schemat skall framgå personens namn och uppgift på fartyget samt tidpunkterna för när vakten börjar och slutar. Till skillnad från gällande lag föreslås inte någon begränsning av tillämpningsområdet till fartyg som tillämpar STCW-konventionen.

Till skillnad från gällande lag föreslås i 3 mom. enhetliga bestämmelser om uppgörande, ändring och framläggning av arbetsskiftsförteckningen och vaktscemat. På de grunder som anförts i fråga om 19 § 3 mom. sjöarbetstidslagen föreslås att arbetsskiftsförteckningen och vaktscemat skall göras upp för en arbetsperiod eller minst två veckor åt gången. Eventuella ändringar skall göras utan dröjsmål. Bestämmelsen bör tolkas på samma sätt som motsvarande bestämmelse i sjöarbetstidslagen. I syfte att uppfylla internationella förpliktelser föreslås dessutom bli bestämt att arbetsskiftsförteckningen och vaktscemat skall finnas till påseende på en lämplig plats på fartyget.

19 a §. *Arbetstidsbokföring*. I gällande 23 § föreskrivs att arbetsgivaren skall föra förteckning över den ordinarie arbetstidens timmar, övertidstimmar och arbetstimmar på helgdag samt ersättningar som betalts för dessa arbetstimmar. Förteckningarna skall på anfordran uppvisas för den som förrättar arbetarskyddsinspektion och arbetstagarnas företrädare.

Det föreslås att också bestämmelsen om arbetstidsbokföring ändras så att den motsvarar den föreslagna bestämmelsen om arbetstidsbokföring i 19 a § sjöarbetstidslagen. Enligt 1 mom. skall arbetsgivaren bokföra antalet arbetstimmar och de ersättningar som betalts för dem särskilt för varje arbetstagare. I bokföringen skall antecknas alla arbetstimmar samt separat antalet arbetstimmar i övertids-, nöd- och söndagsarbete och de förhöjda andelar som betalts för dem. Vid ersättning för övertidsarbete räknas då en påbörjad halvtimme som en full halvtimme. Dessutom bestäms att arbetsgivaren skall förvara arbetstidsbokföringen åtminstone till utgången av den i 25 § stadgade tiden för väckande av talan.

På samma grunder som i fråga om sjöarbetstidslagen föreslås i 2 mom. bli bestämt att arbetstidsbokföringen på begäran skall uppvisas för den som förrättar arbetarskyddsinspektion samt för arbetstagarnas förtroendemän eller, om en sådan inte har utsetts, för arbetarskyddsfullmäktigen. En arbetstagare eller en av honom befullmäktigad skall ha rätt att få en skriftlig utredning om anteckningar som gäller arbetstagaren i arbetsskiftsförteckningarna, vaktscemana och arbetstidsbokföringen. I 3 mom. föreslås ytterligare bli bestämt att arbetarskyddsmyndigheten på begäran skall tillställas en kopia av arbetstidsbokföringen och av arbetsskiftsförteckningen enligt 19 §.

21 §. *Befälhavares fritidsperioder*. Det föreslås att bestämmelserna om befälhavares fritidsperioder tas in i den nya 12 c §. Därför föreslås 21 § bli upphävd.

22 §. *Stadgandenas tvingande natur*. I paragrafen bestäms om rätten för parterna i arbets- och tjänstekollektivavtal att genom arbets- och tjänstekollektivavtal avtala annorlunda om de bestämmelser som annars är av tvingande natur. Paragrafens 1 mom. ändras inte. Det föreslås att 2 mom. ändras så att paragrafhänvisningarna motsvarar de föreslagna ändringarna. Genom arbets- eller tjänstekollektivavtal skall således få överenskommas om avvikelser från lagen i fråga om 5—7 § gällande förläggning av arbetstiden, om beredskapstid och arbetstid, om dagliga vilotider, om veckovila, om befälhavares fritidsperioder, om ersättning av övertid per dygn och per vecka, om ersättning av övertid i form av ledighet, om arbete på helgdagar, om avlösningssystemet samt om arbetsskiftsförteckningar och vaktsceman. Till skillnad från gällande lag skall genom arbets- eller tjänstekollektivavtal inte kunna överenskommas om något annat i fråga om arbetstagarens minimivilotider per dygn.

På de grunder som framförts i fråga om 20 b § sjöarbetstidslagen föreslås att 3 mom. ändras så att arbetsgivaren skall få tillämpa de i momentet avsedda kollektivavtalsbestämmelserna även på sådana arbetstagare och tjänstemän som inte med stöd av lagen om arbetsavtal eller lagen om kollektivavtal är bundna av arbets- eller tjänstekollektivavtalet. Dessutom föreslås bli bestämt att ar-

betsgivare som enligt 15 § sjömanslagen skall följa kollektivavtalet också skall ha rätt att iaktta även sådana kollektivavtalsbestämmelser som överenskommit med stöd av paragrafen och som inskränker arbetstagnarnas förmåner.

I 4 mom. föreslås bli bestämt att de avvikelser som överenskommit med stöd av paragrafen inte får stå i strid med internationella avtal som är bindande för Finland. Bestämmelsen motsvarar 20 b § 4 mom. sjöarbetstidslagen.

23 §. *Arbetstidsförteckningar.* Bestämmelser om arbetstidsbokföring föreslås i den nya 19 a §. Bestämmelsen motsvarar den föreslagna bestämmelsen om arbetstidsbokföring i sjöarbetstidslagen. Bestämmelsen om arbetstidsförteckningar föreslås därför bli upphävd.

27 §. *Straffstadganden.* Det föreslås att straffstadgandet samt hänvisningen till strafflagen ändras så att de motsvarar de föreslagna ändringarna i denna proposition.

1.3. Semesterlag för sjömän

24 §. *Undantag från lagens stadganden.* I paragrafen bestäms om riksomfattande arbetsgivar- och arbetstagarorganisationers rätt att genom kollektivavtal komma överens om undantag från lagen i frågor som uttryckligen nämns i paragrafen. Genom kollektivavtal kan överenskommas om något annat vad som föreskrivs ovan i lagen i fråga om tiden för semester och uppdelning av semesterlön samt om uträknande och betalning av semesterlön och semesterersättning. Det föreslås att förteckningen över sådant om vilket kan överenskommas något annat kompletteras med intjänande av semester och naturaförmåner under semestern.

Det föreslås dessutom att 2 mom. ändras så att de i 1 mom. avsedda kollektivavtalsbestämmelserna skall få tillämpas av alla de arbetsgivare som annars skall iaktta kollektivavtalsbestämmelsen i fråga. Den föreslagna bestämmelser står i analogi med motsvarande bestämmelser i sjöarbetstidslagen och i lagen om arbetstiden på fartyg i inrikesfart.

I 3 mom. föreslås bli bestämt om de myndigheter och offentligrättsliga sammanslutningar som anses jämförliga med arbetsgi-

varföreningarna i 1 mom. och vars verksamhetsområde omfattar hela landet och som har befogenhet att avtala om avvikelser från ärenden i 1 mom. Regleringen motsvarar 20 b § 3 mom. i sjöarbetstidslagen.

Området för överenskommelser genom kollektivavtal begränsas dock av vissa internationella fördrag som är bindande för Finland. I det nya 4 mom. föreslås därför bli bestämt att de avvikelser som överenskommit med stöd av paragrafen inte skall få stå i strid med i Finland gällande internationella avtal.

1.4. Sjömanslag

25 §. *Lön för sjukdomstid.* I paragrafen bestäms om arbetstagnares rätt till lön för sjukdomstid i sådana fall då han eller hon är förhindrad att utföra sitt arbete på grund av sjukdom eller kroppsskada. Rätten till lön för sjukdomstid fortgår under den tid hinder varar, för fartygsbefälhavare dock för högst 90 dagar samt för övriga arbetstagnare i utrikes trafik för högst 60 dagar och i inrikestrafik 30 dagar.

I 2 mom. föreskrivs begränsningar i fråga om skyldigheten att betala lön under sjukdomstid. Rätt till lön för sjukdomstid föreligger dock inte om insjuknandet eller olycksfallet inträffat under tiden för semester eller permittering, utom i det fall att det klart kan påvisas att arbetsförmågan berott på omständigheter som föranletts av arbetet. Rätt till lön för sjukdomstid till följd av arbetsförmåga som uppkommit under semester börjar den åttonde dagen efter arbetsförmågans början, förutsatt att arbetstagnaren i enlighet med 8 § 3 mom. lagen om sjömans semester anhåller att semestern skall framskjutas, och till följd av arbetsförmåga som börjat under permittering dagen efter dess början.

I sjömanslagen föreskrivs inte någon rätt i fråga om bestämmelsen om lön för sjukdomstid att genom kollektivavtal avvika från den i övrigt tvingande bestämmelsen. I lagen om arbetsavtal har en sådan avtalsmöjlighet funnits redan länge, och genom kollektivavtal har i vida kretsar överenskommit om något annat än vad som lagen föreskriver om lön för sjukdomstid. Det föreslås att ett nytt 3

mom. fogas till 25 § sjömanslagen. Den nya bestämmelsen berättigar riksomfattande arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer att komma överens om arbetstagares rätt till lön för sjukdomstid. Arbetstagares rätt till lön för sjukdomstid kan således begränsas bara genom kollektivavtal mellan de riksomfattande organisationerna.

Arbetsgivaren skall få iaktta de kollektivavtalsbestämmelser som avses ovan också i arbetsförhållandena för sådana arbetstagare som inte är bundna av kollektivavtalet, men i vilkas arbetsförhållanden kollektivavtalsbestämmelserna annars iakttas. Bestämmelsen står i analogi med motsvarande föreslagna bestämmelser i sjöarbetstidslagen, i lagen om arbetstiden på fartyg i inrikesfart och i semesterlagen för sjömän.

I 3 mom. föreslås också bli bestämt om efterverkan av de kollektivavtalsbestämmelser som avses ovan. För att en avtalsbestämmelse skall kunna tillämpas efter det att kollektivavtalet upphört att gälla förutsätts att den tillämpas uttryckligen genom ett arbetsavtal. Kollektivavtalsbestämmelsen får då iakttas tills ett nytt kollektivavtal träder i kraft i de arbetsförhållanden där bestämmelsen kunde tillämpas om kollektivavtalet alltjämt vore i kraft. Till denna del motsvarar den föreslagna regleringen lagen om arbetsavtal.

2. Ikraftträdande

Det föreslås att bestämmelserna i ILO:s konvention nr 180 och i protokollet till konvention nr 147 samt i sjömännens arbetstidsdirektiv och i direktiv om tillsyn av sjömännens arbetstid skall genomföras genom denna proposition. Enligt vad som konstaterats under punkt 2.2. i den allmänna motiveringen skall den nationella lagstiftningen motsvara bestämmelserna i konventionerna och i direktiven senast den 30 juni 2001.

För att bevara konkurrenskraften för den finländska trafiken med passagerarfartyg är det dock skäl att mycket snabbt utvidga sjöfartens arbetsmarknadsparters rätt att genom kollektivavtal avvika från lagens i övrigt tvingande bestämmelser. I fråga om utrikesfarten har de riksomfattande arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna också redan vidtagit åtgärder för att möjliggöra nedskärningar i rederiernas personalkostnader. Till denna del förutsätter ändringarna i kollektivavtalen de ändringar som nu föreslås i sjöarbetslagstiftningen. Lagarna föreslås därför träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits och blivit stadfästa.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lagförslagen

1.

Lag

om ändring av sjöarbetstidslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i sjöarbetstidslagen av den 9 april 1976 (296/1976) 11 §,
ändras 3, 9 a, 16, 19, 19 a §, 20—22 och 24 §,
 av dessa lagrum 9 a och 19 a § sådana de lyder i lag 942/1997, 16 § sådan den lyder delvis
 ändrad i lagarna 251/1997 och 335/1996, 20 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna
 435/1984 och 17/1997 och 24 § sådan den lyder i lag 681/1995, samt
fogas till 1 § ett nytt 4 mom., till 10 §, sådan den lyder i nämnda lag 942/1997, ett nytt 2
 mom. samt till lagen nya 9 b, 20 a och 20 b § som följer:

1 §

Tillämpningsområde

 Vad som i denna lag bestäms om arbetstaga-
 gare tillämpas även på tjänstemän. Vad som i
 denna lag bestäms om kollektivavtal tillämp-
 as likaså på tjänstekollektivavtal.

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

- 1) *skiftarbetare* en arbetstagare vars arbete indelats i vakter,
- 2) *dagarbetare* en arbetstagare vars arbete inte indelats i vakter och som inte är ekonomiarbetare,
- 3) *ekonomiarbetare* en arbetstagare som är anställd för besättningens eller passagerarnas förplägning eller betjäning eller för andra sysslor som sammanhänger med dylikt arbete eller för kontorsarbete eller andra liknande uppgifter som inte är däck-, maskin- eller radiotjänstgöring,
- 4) *passagerarfartyg* ett fartyg som enligt gällande bestämmelser skall besiktigas såsom passagerarfartyg,
- 5) *dygn* tiden mellan klockan 00 och klockan 24,

6) *hamndygn* ett dygn då fartyget befinner sig i hamn,

7) *sjödygn* ett dygn då fartyget befinner sig på resa,

8) *ankomst- och avgångsdygn* ett dygn då fartyg anlöper eller lämnar hamn,

9) *vecka* tiden från måndag klockan 00 till söndag klockan 24,

10) *helgdag* söndag eller annan kyrklig högtidsdag samt självständighetsdagen och första maj,

11) *utrikesfart* trafik mellan finsk och utländsk hamn eller mellan utländska hamnar, samt med

12) *utjämningschema för arbetstiden* ett schema för arbetet som görs upp på förhand för den tid under vilken den ordinarie arbetstiden utjämnas till det föreskrivna genomsnittet.

9 a §

Minimivilotider

Under varje period av 24 timmar skall en arbetstagare ges en vilotid på minst tio timmar (*dygnsvila*) och under varje period av sju dagar en vilotid på sammanlagt minst 77 timmar.

Vilotiden per dygn kan delas upp i högst två perioder av vilka den ena skall vara oavbrutet i minst sex timmar. Vilotiden kan under högst två på varandra följande perioder

av 24 timmar förkortas till sex timmar åt gången, om arbetstagaren under varje period av sju dagar ges en vilotid på minst 77 timmar.

Under varje period av 24 timmar skall vakthållande personal ges en vilotid på minst tio timmar. Vilotiden kan delas upp i högst två perioder av vilka den ena skall vara oavbrutet i minst sex timmar. Den vakthållande personalens vilotid kan förkortas enligt 2 mom., om arbetstagaren under varje period av sju dagar ges en vilotid på minst 70 timmar.

Om en arbetstages vilotid störs av en kallelse till arbete, skall han eller hon ges tillräckligt med ersättande vilotid.

Raster som är kortare än 30 minuter räknas inte in i den vilotid som avses i 1—3 mom.

9 b §

Specialbestämmelse om unga arbetstagare

Arbetstagare under 18 år skall ges en minst nio timmar lång oavbruten vilotid per dygn. Unga arbetstagare får inte hållas i arbete mellan klockan 24 och klockan 05, om det inte är fråga om ett övningsprogram som hänför sig till den ungas utbildning.

10 §

Undantag från begränsningarna i fråga om hållande i overtidsarbete och i fråga om vilotider

De övningar som avses i 1 mom. 3 punkten skall genomföras så att de så lite som möjligt stör arbetstagarnas vilotider och så att de inte medför trötthet.

16 §

Undantagslov av arbetsministeriet

Om det finns särskilda skäl kan arbetsministeriet, efter att ha gett delegationen för sjömansärenden tillfälle att avge utlåtande, i enskilda fall bevilja undantag från tillämpningen av denna lag.

Undantag får inte beviljas, om de står i strid med internationella avtal som är bindande för Finland.

19 §

Utjämningschema för arbetstiden

Om det med stöd av 20 b § har överenskommits att arbetstiden utgör ett genomsnitt, skall för arbetet på förhand uppgöras ett utjämningschema för arbetstiden åtminstone för den tid under vilken den ordinarie arbets-tiden utjämnas till det föreskrivna genomsnittet.

När arbetsgivaren förbereder eller ämnar ändra utjämnings-schemat för arbetstiden skall arbetsgivaren ge arbetstagarnas förtroendeman eller, om en sådan inte har valts, arbetarskyddsfullmäktigen eller, om inte heller en sådan har valts, arbetstagarna tillfälle att framföra sin åsikt. Tillräcklig tid skall reserveras för genomgång av utkastet.

Arbetstagarna skall i god tid underrättas om ändringar i utjämnings-schemat för arbetstiden.

19 a §

Arbets-skiftsförteckning och vakt-schema

För varje arbetsplats skall uppgöras en arbets-skiftsförteckning, av vilken framgår när arbetstagarens ordinarie arbetstid börjar och slutar samt tidpunkterna för de vilotider som avses i 9 a §. Arbets-skiftsförteckningen skall avfattas på fartygets arbetspråk samt på engelska.

För den vakthållande personalen skall det göras upp ett vakt-schema, av vilket skall framgå personens namn och uppgift på fartyget samt tidpunkterna för när vakten börjar och slutar.

Arbets-skiftsförteckningen och vakt-schemat skall göras upp för en arbetsperiod eller minst två veckor åt gången. Eventuella ändringar skall göras utan dröjsmål. Arbets-skiftsförteckningen och vakt-schemat skall finnas framlagd på en lämplig plats på fartyget.

20 §

Arbetsboks bokföring

Arbetsgivaren skall bokföra antalet arbetstimmar och de ersättningar som betalats för dem särskilt för varje arbetstagare. I bokföringen skall antecknas alla arbetstimmar samt separat antalet arbetstimmar i övertids-, nöd- och söndagsarbete och de förhöjda andelar som betalats för dem. Vid ersättning för övertidsarbete räknas då en påbörjad halvtimme som en full halvtimme. Arbetsgivaren skall förvara arbetsboks bokföringen åtminstone till utgången av den tid som i 15 § föreskrivs för väckande av talan.

Arbetsboks bokföringen skall på begäran uppvisas för den som förrättar arbetarskyddsinspektion samt för arbetstagarnas förtroendemän eller, om en sådan inte har utsetts, för arbetarskyddsfullmäktigen. En arbetstagare eller en av honom eller henne befullmäktigad har rätt att få en skriftlig utredning om anteckningar som gäller arbetstagaren i arbetsboks förteckningarna, vaktscemana och arbetsboks bokföringen.

Arbetarskyddsmyndigheten skall på begäran tillställas en kopia av arbetsboks bokföringen, av utjämnings-schemat för arbetstiden och av arbetsboks förteckningen enligt 19 a §.

20 a §

Bestämmelsernas tvingande natur och undantag genom arbetsavtal

Ett avtal som inskränker de förmåner som enligt denna lag tillkommer arbetstagare är ogiltigt, om inte något annat följer av denna lag.

20 b §

Bestämmelsernas tvingande natur och undantag genom riksomfattande kollektivavtal

Arbetsgivar- och arbetstagarföreningar vars verksamhetsområde omfattar hela landet har utöver vad som bestäms i denna lag rätt att avtala något annat om vad som föreskrivs i

3—9 § samt i 19 och 19 a §. Dessutom kan avvikelser från bestämmelserna i 12 och 14 § ske genom kollektivavtal i fråga om de arbetstagare vilkas arbets- och fritidsperioder bestäms enligt ett avlösningssystem som grundar sig på kollektivavtal. Under en tidsperiod av högst 52 veckor får den ordinarie arbetstiden i veckan dock inte i genomsnitt överskrida 40 timmar.

Arbetsgivaren får tillämpa ovan avsedda kollektivavtalsbestämmelser även i anställningsförhållanden för sådana arbetstagare som inte är bundna av kollektivavtalet men i fråga om vilkas anställningsförhållanden bestämmelserna i kollektivavtalet annars skall iaktas. Kollektivavtalets bestämmelser får iaktas även sedan kollektivavtalet upphört att gälla i fråga om sådana anställningsförhållanden i vilka bestämmelserna kunde tillämpas om kollektivavtalet alltjämt vore i kraft. Om ett nytt kollektivavtal inte har ingåtts inom sex månader efter det att det föregående kollektivavtalet upphörde att gälla, har båda avtalsparterna rätt att meddela att tillämpningen av ovan avsedda bestämmelser i kollektivavtalet skall upphöra inom två veckor efter meddelandet eller, om det är nödvändigt för en utjämnning av den ordinarie arbetstiden, när den pågående utjämningsperioden går ut.

Vad som i denna paragraf bestäms om arbetsgivarföreningar vars verksamhetsområde omfattar hela landet skall på motsvarande sätt tillämpas på statliga förhandlingsmyndigheter eller andra statliga avtalslutande myndigheter, kommuner, samkommuner, kommunala avtalsdelegationen samt på landskapsstyrelsen i landskapet Åland och kommunala avtalsdelegationen i landskapet Åland.

Med stöd av denna paragraf får inte avtalas om undantag som står i strid med internationella avtal som är bindande för Finland.

21 §

Framläggning

Arbetsgivare skall på lämpligt ställe på fartyget för arbetstagarna hålla framlagda denna lag och med stöd av den utfärdade verkställighetsbestämmelser samt vederbörande

myndighets beslut om undantag som beviljats från den. Arbetsgivare skall också hålla framlagda de kollektivavtalsbestämmelser som överenskommits enligt 20 b §.

22 §

Tillsyn

Arbetskyddsmyndigheterna övervakar att denna lag och avtalen om ordinarie arbetstid enligt 20 b § iakttas.

24 §

Arbetstidsbrott

Om straff för försummelse eller missbruk i fråga om arbetstidsbokföring som avses i 20 § 1 mom. samt för en sådan sjöarbetstidsförseelse som har begåtts trots en arbetarskyddsmyndighets uppmaning, order eller förbud, bestäms i 47 kap. 2 § strafflagen (39/1889).

Denna lag träder i kraft den 2001.

2.

Lag**om ändring av lagen om arbetstiden på fartyg i inrikesfart**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 26 mars 1982 om arbetstiden på fartyg i inrikesfart (248/1982) 21 och 23 §, av dessa 23 § sådan den lyder i lag 436/1984 och 409/1996,
ändras 3 § 1 mom. 1 punkten samt 10, 12, 12 a, 19, 22 och 27 §,
 av dessa lagrum 3 § 1 mom. 1 punkten samt 10 och 12 § sådana de lyder i lag 943/1997, 22 § sådan den lyder i lag 409/1996 och i nämnda lag 943/1997 och 27 § sådan den lyder i lag 682/1995 och i nämnda lag 943/1997, samt
fogas till lagen nya 12 b, 12 c och 19 a § som följer:

3 §

Undantag från tillämpningsområdet

Denna lag tillämpas inte på arbete

1) som utförs av befälhavaren på ett fartyg, om det på fartyget utöver befälhavaren arbetar minst fyra personer av vilka en har styrmans behörighet, fränsett vad som bestäms i 10 §, 12 § 3 mom. och 12 b §,

ningar som verkställs enligt vad därom särskilt bestäms.

De övningar som avses i 1 mom. 5 punkten skall genomföras så att de så lite som möjligt stör arbetstagarnas vilotider och så, att de inte medför trötthet.

12 §

Vilotiden per dygn

Under varje period av 24 timmar skall en arbetstagare ges en vilotid på minst tio timmar (*dygnsvila*) och under varje period av sju dagar en vilotid på sammanlagt minst 77 timmar.

Vilotiden per dygn kan delas in i högst två perioder av vilka den ena skall vara oavbrutet i minst sex timmar. Vilotiden kan under högst två på varandra följande perioder av 24 timmar förkortas till sex timmar åt gången, om arbetstagaren under varje period av sju dagar ges en vilotid på minst 77 timmar.

Under varje period av 24 timmar skall vakthållande personal ges en vilotid på minst tio timmar. Den vakthållande personalens vilotid kan förkortas enligt 2 mom., om arbetstagaren under varje period av sju dagar ges en vilotid på minst 70 timmar.

Om arbetstagarens vilotid störs av en kallelse till arbete, skall han eller hon ges tillräckligt med ersättande vilotid.

Raster som är kortare än 30 minuter räknas inte in i den vilotid som avses i 1—3 mom.

10 §

Undantag från begränsningarna i fråga om overtidsarbete

Begränsningarna i 8, 9 och 12 § tillämpas inte på arbete som överskrider den ordinarie arbetstiden och

1) som är oundgängligt med hänsyn till hotande fara för människoliv, fartyg eller gods,

2) som är nödvändigt för lämnande av hjälp enligt sjölagen (674/1994),

3) som är nödvändigt för vidtagande av en åtgärd som påbjudits av en hamnmyndighet eller en motsvarande myndighet,

4) som föranleds av att arbetstagarna oväntat minskat, om inte fartygets besättning omedelbart kan kompletteras genom skäligen åtgärder, eller

5) som är nödvändigt för deltagande i sådana övningar med bärgnings- och eldsläckningsredskap samt andra säkerhetsanord-

12 a §

Veckovila

Tillämpas inte avlösningssystem vid bestämmandet av arbetstagares arbets- och fritider, skall arbetstagaren en gång i veckan ges en oavbruten veckovila om minst 30 timmar.

12 b §

Specialbestämmelse om unga arbetstagare

Arbetstagare under 18 år skall ges en minst nio timmar lång oavbruten vilotid per dygn. Unga arbetstagare får inte hållas i arbete mellan klockan 24 och klockan 05, om det inte är fråga om ett övningsprogram som hänför sig till den ungas utbildning.

12 c §

Befälhavares fritidsperioder

En i 3 § 1 mom. 1 punkten avsedd befälhavare har för den tid som han eller hon varit i arbete rätt till i genomsnitt minst nio fridagar med lön i månaden. När fridagarna ges skall om möjligt i tillämpliga delar iakttagas det som i 18 § bestäms om avlösningssystem.

Kan fritidsperioder som återkommer på samma sätt som i avlösningssystemet, eller kan ovan avsedda fridagar annars inte ges, skall de ges senast en månad efter seglations-säsongens utgång.

19 §

Arbets-skiftsförteckning och vakt-schema

För varje arbetsplats skall uppgöras en arbets-skiftsförteckning, av vilken framgår när arbetstagarens ordinarie arbetstid börjar och slutar samt tidpunkterna för de vilotider som avses i 12, 12 a och 12 b §. Arbets-skiftsförteckningen skall avfattas på fartygets arbets-språk.

För den vakthållande personalen skall det göras upp ett vakt-schema, av vilket skall

framgå personens namn och uppgift på fartyget samt tidpunkterna för när vakten börjar och slutar.

Arbets-skiftsförteckningen och vakt-schemat skall göras upp för en arbetsperiod eller minst två veckor åt gången. Eventuella ändringar skall göras utan dröjsmål. Arbets-skiftsförteckningen och vakt-schemat skall finnas framlagda på en lämplig plats på fartyget.

19 a §

Arbets-tidsbokföring

Arbets-givaren skall bokföra antalet arbets-timmar och de ersättningar som betalts för dem särskilt för varje arbetstagare. I bokfö-ringens skall antecknas alla arbetstimmar samt separat antalet arbetstimmar i övertids-, nöd- och söndagsarbete och de förhöjda andelar som betalts för dem. Vid ersättning för övertidsarbete räknas då en påbörjad halvtimme som en full halvtimme. Arbets-givaren skall förvara arbets-tidsbokföringen åtminstone till utgången av den tid för väckande av talan som föreskrivs i 25 §.

Arbets-tidsbokföringen skall på begäran uppvisas för den som förrättar arbetarskydds-inspektion samt för arbetstagarnas förtroendeman eller, om en sådan inte har utsetts, för arbetarskyddsfullmäktigen. En arbetstagare eller en av honom eller henne befullmäktigad har rätt att få en skriftlig utredning om anteckningar som gäller arbetstagaren i arbets-skiftsförteckningarna, vakt-scheman och arbets-tidsbokföringen.

Arbetarskyddsmyndigheten skall på begäran tillställas en kopia av arbets-tidsbokfö-ringens och av arbets-skiftsförteckningen enligt 19 §.

22 §

Bestämmelsernas tvingande natur

Ett avtal genom vilket förmåner som enligt denna lag tillkommer arbetstagare minskas är ogiltigt.

Genom arbets- eller tjänstekollektivavtal

får likväl överenskommas om något annat än vad som bestäms i 5—7 §, 8 § 2 mom. samt 11, 13, 14 och 16—19 §. Sådana bestämmelser i arbets- eller tjänstekollektivavtal får arbetsgivare tillämpa även på de arbetstagare och tjänstemän som inte är bundna av arbets- eller tjänstekollektivavtalet, men i vars arbets- eller tjänsteförhållanden bestämmelserna i avtalet i fråga annars skall iakttas.

Sådana bestämmelser i ett arbets- eller tjänstekollektivavtal som avses i 2 mom. får iakttas efter det avtalet upphört att gälla, till dess ett nytt avtal träder i kraft, i de arbets- och tjänsteförhållanden där bestämmelserna skulle få tillämpas, om arbets- eller tjänstekollektivavtalet alltjämt vore i kraft.

Med stöd av denna paragraf får inte överenskommas om undantag som står i strid med internationella avtal som är bindande för Finland.

27 §

Straffsbestämmelser

En arbetsgivare eller företrädare för denne som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 4—12, 12 a, 12 b, 18 eller 19 § skall för brott mot arbetstidsbestämmelserna för fartyg i inrikesfart dömas till böter. Ansvarsfördelningen mellan arbetsgivaren och dennes företrädare bestäms enligt de grunder som anges i 47 kap. 7 § strafflagen (39/1889).

Om straff för försummelse eller missbruk i fråga om arbetstidsbokföring som avses i 19 a § samt för en sådan i 1 mom. nämnd förseelse som har begåtts trots en arbetarskyddsmyndighets uppmaning, order eller förbud, bestäms i 47 kap. 2 § strafflagen.

Denna lag träder i kraft den 2001.

3.

Lag**om ändring av 24 § semesterlagen för sjömän**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i semesterlagen för sjömän av den 1 juni 1984 (433/1984) 24 § som följer:

24 §

Undantag från lagens bestämmelser

Arbetsgivar- och arbetstagarföreningar med hela landet som verksamhetsområde har rätt att genom kollektivavtal komma överens om intjänande av semester, tiden för semester och uppdelning av semester samt om uträkning och betalning av semesterlön och semesterersättning samt om naturaförmåner under semestern även på annat sätt än vad som är bestämt ovan i denna lag.

De i 1 mom. avsedda bestämmelserna i kollektivavtal får arbetsgivare tillämpa också på arbetstagare som inte är bundna av kollektivavtal, men i vilkas anställningsförhållanden bestämmelserna i kollektivavtalen annars iakttas. Dylika bestämmelser i kollektivavtal får iakttas sedan avtalet upphört att gälla,

ända till dess ett nytt avtal har trätt i kraft, i de anställningsförhållanden där bestämmelserna skulle få tillämpas, om kollektivavtalet alltjämt vore i kraft.

Vad som i denna paragraf bestäms om arbetsgivarföreningar vars verksamhetsområde omfattar hela landet skall på motsvarande sätt tillämpas på statliga förhandlingsmyndigheter eller andra statliga avtalsslutande myndigheter, kommuner, samkommuner, kommunala avtalsdelegationen samt på landskapsstyrelsen i landskapet Åland och kommunala avtalsdelegationen i landskapet Åland.

Med stöd av denna paragraf får inte överenskommas om undantag som står i strid med internationella avtal som är bindande för Finland.

Denna lag träder i kraft den _____ 2001.

4.

Lag**om ändring av 25 § sjömanslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
fögas till 25 § sjömanslagen av den 7 juni 1978 (423/1978) ett nytt 3 mom. som följer:

25 §

Lön för sjukdomstid

Arbetstagarens rätt till lön för sjukdomstid kan begränsas genom kollektivavtal mellan riksomfattande arbetsgivar- och arbetstagarföreningar. Arbetsgivaren får tillämpa ovan avsedda kollektivavtalsbestämmelser även i sådana arbetstagares anställningsförhållanden

som inte är bundna av kollektivavtalet men i fråga om vilkas anställningsförhållanden bestämmelserna i kollektivavtalet annars skall iaktas. Om så överenskommit i arbetsavtalet får kollektivavtalets bestämmelser iaktas även sedan kollektivavtalet upphört att gälla i fråga om sådana anställningsförhållanden i vilka bestämmelserna kunde tillämpas om kollektivavtalet alltjämt vore i kraft.

Denna lag träder i kraft den 2001.

Helsingfors den 2 februari 2001

Republikens President

TARJA HALONEN

Arbetsminister *Tarja Filatov*

1.

Lag**om ändring av sjöarbetstidslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i sjöarbetstidslagen av den 9 april 1976 (296/1976) 11 §,
ändras 3, 9 a, 16, 19, 19 a, 20—22 och 24 §,
 av dessa lagrum 9 a och 19 a § sådana de lyder i lag 942/1997, 16 § sådan den lyder delvis
 ändrad i lagarna 251/1997 och 335/1996, 20 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna
 435/1984 och 17/1997 och 24 § sådan den lyder i lag 681/1995, samt
fogas till 1 § ett nytt 4 mom., till 10 §, sådan den lyder i nämnda lag 942/1997, ett nytt 2
 mom. samt till lagen nya 9 b, 20 a och 20 b § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Vad som i denna lag bestäms om arbets-
 tagare tillämpas även på tjänstemän. Vad
 som i denna lag bestäms om kollektivavtal
 tillämpas likaså på tjänstekollektivavtal.

3 §

3 §

Definitioner

Definitioner

I denna lag förstås med
skiftarbetare arbetstagare, vars arbete in-
 delats i vakter;
dagarbetare arbetstagare, vars arbete ej
 indelats i vakter och som icke är ekonomi-
 arbetare;
ekonomiarbetare arbetstagare, som är an-
 ställd för besättningens eller passagerarnas
 förplägning eller upppassning eller för andra
 sysslor, som sammanhänger med dylikt ar-
 bete, eller för expeditionsgöromål eller and-
 ra liknande uppgifter, som icke är däcks-,
 maskin- eller radiotjänstgöring;
passagerarfartyg fartyg, vilket i enlighet
 med gällande bestämmelser skall besiktigas

I denna lag avses med
 1) *skiftarbetare en* arbetstagare vars arbe-
 te indelats i vakter,
 2) *dagarbetare en* arbetstagare vars arbete
inte indelats i vakter och som *inte* är eko-
 nomiarbetare,
 3) *ekonomiarbetare en* arbetstagare som
 är anställd för besättningens eller passage-
 rarnas förplägning eller betjäning eller för
 andra sysslor som sammanhänger med dy-
 likt arbete eller för *kontorsarbete* eller and-
 ra liknande uppgifter som *inte* är däcks-,
 maskin- eller radiotjänstgöring,
 4) *passagerarfartyg ett* fartyg som enligt
 gällande bestämmelser skall besiktigas så-

Gällande lydelse

såsom passagerarfartyg;
dygn tiden mellan klockan 00 och klockan 24;
hamndygn dygn, då fartyget befinner sig i hamn;
sjödygn dygn, då fartyget befinner sig på resa;
ankomst- och avgångsdygn dygn, då fartyg anlöper eller lämnar hamn;
vecka tiden från måndag klockan 00 till söndag klockan 24;
helgdag söndag eller annan kyrklig högtidsdag samt självständighetsdagen och första maj; *samt*
utrikesfart trafik mellan finsk och utländsk hamn eller mellan utländska hamnar.

9 a §

Minimivilotider

En arbetstagare skall ges en tillräcklig, minst 6 timmar och en arbetstagare under 18 år minst åtta timmar lång sammanhängande vila per dygn. Regelbundet dagligt övertidsarbete skall undvikas.

Utän hinder av vad som bestäms i 1 mom. skall den som går vakt ges en vilotid på minst 10 timmar under varje period av 24 timmar. Vilotiden kan delas in i högst två delar av vilka den ena skall vara oavbrutet i minst 6 timmar.

Vilotiden enligt 2 mom. kan under högst två på varandra följande perioder av 24 timmar förkortas till 6 timmar åt gången, om arbetstagaren under varje sjudygnsperiod ges en vilotid på minst 70 timmar.

Föreslagen lydelse

som passagerarfartyg,
 5) *dygn* tiden mellan klockan 00 och klockan 24,
 6) *hamndygn* ett dygn då fartyget befinner sig i hamn,
 7) *sjödygn* ett dygn då fartyget befinner sig på resa,
 8) *ankomst - och avgångsdygn* ett dygn då fartyg anlöper eller lämnar hamn,
 9) *vecka* tiden från måndag klockan 00 till söndag klockan 24,
 10) *helgdag* söndag eller annan kyrklig högtidsdag samt självständighetsdagen och första maj,
 11) *utrikesfart* trafik mellan finsk och utländsk hamn eller mellan utländska hamnar, *samt med*
 12) *utjämnings schema* för arbetstiden ett schema för arbetet som görs upp på förhand för den tid under vilken den ordinarie arbetstiden utjämnas till det föreskrivna genomsnittet.

9 a §

Minimivilotider

Under varje period av 24 timmar skall en arbetstagare ges en vilotid på minst tio timmar (*dygnsvila*) och under varje period av sju dagar en vilotid på sammanlagt minst 77 timmar.

Vilotiden per dygn kan delas upp i högst två perioder av vilka den ena skall vara oavbrutet i minst sex timmar. Vilotiden kan under högst två på varandra följande perioder av 24 timmar förkortas till sex timmar åt gången, om arbetstagaren under varje period av sju dagar ges en vilotid på minst 77 timmar.

Under varje period av 24 timmar skall vakthållande personal ges en vilotid på minst tio timmar. Vilotiden kan delas upp i högst två perioder av vilka den ena skall vara oavbrutet i minst sex timmar. Den vakthållande personalens vilotid kan förkortas enligt 2 mom., om arbetstagaren under varje period av sju dagar ges en vilotid på minst 70 timmar.

Om en arbetstagares vilotid störs av en kallelse till arbete, skall han eller hon ges

tillräckligt med ersättande vilotid.

Raster som är kortare än 30 minuter räknas inte in i den vilotid som avses i 1—3 mom.

9 b §

Specialbestämmelse om unga arbetstagare

Arbetstagare under 18 år skall ges en minst nio timmar lång oavbruten vilotid per dygn. Unga arbetstagare får inte hållas i arbete mellan klockan 24 och klockan 05, om det inte är fråga om ett övningsprogram som hänför sig till den ungas utbildning.

10 §

Undantag från begränsningarna i fråga om hållande i övertidsarbete och i fråga om vilotider

De övningar som avses i 1 mom. 3 punkten skall genomföras så att de så lite som möjligt stör arbetstagarnas vilotider och så att de inte medför trötthet.

11 §

Registrering av övertidsarbete

Övertidsarbete skall varje gång sådant utförts bokföras särskilt.

I fråga om ersättning för övertidsarbete skall påbörjad halvtimme räknas såsom full halvtimme.

11 §

Registrering av övertidsarbete

(upphävs)

16 §

Stadgandenas tvingande natur

Från stadgandena i 4—8 §§ kan avvikelser ske genom kollektivavtal. Dessutom kan avvikelser från stadgandena i 12 och 14 §§ ske genom kollektivavtal i fråga om de arbetstagare vilkas arbets- och fritidsperioder be-

16 §

Undantagslov av arbetsministeriet

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

stäms enligt ett avlösningssystem som grundar sig på kollektivavtal. Den ordinarie arbetstiden i veckan får dock inte i genomsnitt överskrida 40 timmar.

Genom kollektivavtal kan dessutom överenskommas, att den enligt lag tillåtna maximala mängden övertidsarbete i fråga om dagarbetare på helgdag och lördag, som är sjö-, avgångs- eller ankomstdygn, får överskridas med högst 8 timmar under varje dygn. Angående ersättandet av dylikt övertidsarbete kan likaså genom kollektivavtal överenskommas om avvikelse från stadgandena i denna lag.

Om det finns särskilda skäl kan arbetsministeriet, efter att ha gett delegationen för sjömansärenden tillfälle att avge utlåtande, i enskilda fall bevilja undantag från tillämpningen av denna lag.

Med stöd av denna paragraf gjorda eller beviljade undantag får icke stå i strid med i Finland gällande internationella avtal.

19 §

Ekonomipersonalens arbetstidsschema

Arbetsgivare skall, efter att ha hört förestandaren för ekonomiavdelningen, för ekonomiarbetare över den ordinarie arbetstiden fastställa ett veckovis uppgjort arbetstidsschema, som skall hållas till påseende på lämplig plats på fartyget.

19 §

Utjämningschema för arbetstiden

Om det med stöd av 20 b § har överenskommit att arbetstiden utgör ett genomsnitt, skall för arbetet på förhand uppgöras ett utjämningschema för arbetstiden åtminstone för den tid under vilken den ordinarie arbetstiden utjämnas till det föreskrivna genomsnittet.

När arbetsgivaren förbereder eller ämnar ändra utjämningsformat för arbetstiden skall arbetsgivaren ge arbetstagarnas företrädare eller, om en sådan inte har valts, arbetarskyddsfullmäktigen eller, om inte heller en sådan har valts, arbetstagarna tillfälle att framföra sin åsikt. Tillräcklig tid skall reserveras för genomgång av utkastet.

Arbetstagarna skall i god tid underrättas om ändringar i utjämningsformat för arbetstiden.

19 a §

Vaktschema

Arbetsgivaren skall se till att det på fartyget görs upp ett vaktschema för den personal som går vakt. Vaktscemat skall göras upp för en arbetsperiod eller minst två veckor åt gången. Av schemat skall framgå personens namn och uppgift på fartyget samt tidpunkterna för när vakten börjar och slutar. Eventuella ändringar i vaktscemat skall göras utan dröjsmål. Vaktscemat skall finnas till påseende på en synlig plats på fartyget.

20 §

Arbetsdagsbok

Arbetsgivaren skall på fartyget föra en arbetsdagsbok, för vilken formuläret fastställs av det ministerium som ansvarar för arbetarskyddet och tillsynen över det och i vilken anteckningar skall införas senast dagen efter den då arbetet utfördes.

Arbetsdagsboken skall på anfordran företes arbetarskyddsmyndighet, arbetstagarnas förtroendeman samt arbetstagare. Åt arbetstagare skall dessutom på begäran givas skriftligt utdrag av anteckningar som rör honom.

Arbetsdagsboken skall förvaras minst fyra år från utgången av det kalenderår som följer på det då den avslutades och, om talan väcks om egentlig övertidsersättning eller vederlag, till dess tvisten avgjorts genom laga kraft vunnen dom.

19 a §

Arbetsshiftförteckning och vaktschema

För varje arbetsplats skall uppgöras en arbetsshiftförteckning, av vilken framgår när arbetstagarens ordinarie arbetstid börjar och slutar samt tidpunkterna för de viltider som avses i 9 a §. Arbetsshiftförteckningen skall avfattas på fartygets arbetspråk samt på engelska.

För den vakthållande personalen skall det göras upp ett vaktschema, av vilket skall framgå personens namn och uppgift på fartyget samt tidpunkterna för när vakten börjar och slutar.

Arbetsshiftförteckningen och vaktscemat skall göras upp för en arbetsperiod eller minst två veckor åt gången. Eventuella ändringar skall göras utan dröjsmål. Arbetsshiftförteckningen och vaktscemat skall finnas framlagd på en lämplig plats på fartyget.

20 §

Arbetsdagsbokföring

Arbetsgivaren skall bokföra antalet arbetstimmar och de ersättningar som betalts för dem särskilt för varje arbetstagare. I bokföringen skall antecknas alla arbetstimmar samt separat antalet arbetstimmar i övertids-, nöd- och söndagsarbete och de förhöjda andelar som betalts för dem. Vid ersättning för övertidsarbete räknas då en påbörjad halvtimme som en full halvtimme. Arbetsgivaren skall förvara arbetsdagsbokföringen åtminstone till utgången av den tid som i 15 § föreskrivs för väckande av talan.

Arbetsdagsbokföringen skall på begäran uppvisas för den som förrättar arbetarskyddsinspektion samt för arbetstagarnas förtroendeman eller, om en sådan inte har utsetts, för arbetarskyddsfullmäktigen. En arbetstagare eller en av honom eller henne befullmäktigad har rätt att få en skriftlig utredning om anteckningar som gäller arbetstagaren i arbetsshiftförteckningarna, vaktscemana och arbetsdagsbokföringen.

Föreslagen lydelse

Arbetskyddsmyndigheten skall på begäran tillställas en kopia av arbetsboksregistreringen, av utjämningsdiagrammet för arbetstiden och av arbetskvantförteckningen enligt 19 a §.

20 a §

Bestämmelsernas tvingande natur och undantag genom arbetsavtal

Ett avtal som inskränker de förmåner som enligt denna lag tillkommer arbetstagare är ogiltigt, om inte något annat följer av denna lag.

20 b §

Bestämmelsernas tvingande natur och undantag genom riksomfattande kollektivavtal

Arbetsgivar- och arbetstagarföreningar vars verksamhetsområde omfattar hela landet har utöver vad som bestäms i denna lag rätt att avtala något annat om vad som föreskrivs i 3—9 § samt i 19 och 19 a §. Dessutom kan avvikelser från bestämmelserna i 12 och 14 § ske genom kollektivavtal i fråga om de arbetstagare vilkas arbets- och fritidsperioder bestäms enligt ett avlösningssystem som grundar sig på kollektivavtal. Under en tidsperiod av högst 52 veckor får den ordinarie arbetstiden i veckan dock inte i genomsnitt överskrida 40 timmar.

Arbetsgivaren får tillämpa ovan avsedda kollektivavtalsbestämmelser även i anställningsförhållanden för sådana arbetstagare som inte är bundna av kollektivavtalet men i fråga om vilkas anställningsförhållanden bestämmelserna i kollektivavtalet annars skall iaktas. Kollektivavtalets bestämmelser får iaktas även sedan kollektivavtalet upphört att gälla i fråga om sådana anställningsförhållanden i vilka bestämmelserna kunde tillämpas om kollektivavtalet alljämt vore i kraft. Om ett nytt kollektivavtal inte har ingåtts inom sex månader efter det att det föregående kollektivavtalet upp-

hörde att gälla, har båda avtalsparterna rätt att meddela att tillämpningen av ovan avsedda bestämmelser i kollektivavtalet skall upphöra inom två veckor efter meddelandet eller, om det är nödvändigt för en utjämning av den ordinarie arbetstiden, när den pågående utjämningsperioden går ut.

Vad som i denna paragraf bestäms om arbetsgivarföreningar vars verksamhetsområde omfattar hela landet skall på motsvarande sätt tillämpas på statliga förhandlingsmyndigheter eller andra statliga avtalslutande myndigheter, kommuner, samkommuner, kommunala avtalsdelegationen samt på landskapsstyrelsen i landskapet Åland och kommunala avtalsdelegationen i landskapet Åland.

Med stöd av denna paragraf får inte avtals om undantag som står i strid med internationella avtal som är bindande för Finland.

21 §

Framläggning

Arbetsgivare skall på lämpligt ställe på fartyget för arbetstagarna till påseende hålla denna lag och med stöd av den utfärdade verkställighetsbestämmelser samt vederbörande myndighets beslut om från dem medgivna undantag.

22 §

Tillsyn

Tillsynen över efterlevnaden av denna lag utövas av arbetarskyddsmyndigheterna.

24 §

Arbetstidsbrott

Om straff för försummelse eller missbruk

21 §

Framläggning

Arbetsgivare skall på lämpligt ställe på fartyget för arbetstagarna hålla *framlagda* denna lag och med stöd av den utfärdade verkställighetsbestämmelser samt vederbörande myndighets beslut om *undantag som beviljats från den*. Arbetsgivare skall också hålla *framlagda de kollektivavtalsbestämmelser som överenskommits enligt 20 b §*.

22 §

Tillsyn

Arbetarskyddsmyndigheterna övervakar att denna lag och avtalen om ordinarie arbetstid enligt 20 b § iakttas.

24 §

Arbetstidsbrott

Om straff för försummelse eller missbruk

Gällande lydelse

i fråga om arbetstidsdagbok som avses i 20 § 1 *eller* 3 mom. samt för en sådan sjöarbetstidsförseelse som har begåtts trots en arbetarskyddsmyndighets uppmaning, order eller förbud, stadgas i 47 kap 2 § strafflagen.

Föreslagen lydelse

i fråga om *arbetstidsbokföring* som avses i 20 § 1 mom. samt för en sådan sjöarbetstidsförseelse som har begåtts trots en arbetarskyddsmyndighets uppmaning, order eller förbud, *bestäms* i 47 kap. 2 § strafflagen (39/1889).

Denna lag träder i kraft den 2001.

2.**Lag****om ändring av lagen om arbetstiden på fartyg i inrikesfart**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 26 mars 1982 om arbetstiden på fartyg i inrikesfart (248/1982) 21 och 23 §, av dessa lagrum 23 § sådan den lyder i lag 436/1984 och 409/1996,
ändras 3 § 1 mom. 1 punkten samt 10, 12, 12 a, 19, 22 och 27 §,
 av dessa lagrum 3 § 1 mom. 1 punkten samt 10 och 12 § sådana de lyder i lag 943/1997, 22 § sådan den lyder i lag 409/1996 och i nämnda lag 943/1997 och 27 § sådan den lyder i lag 682/1995 och i nämnda lag 943/1997, samt
fogas till lagen nya 12 b, 12 c och 19 a § som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 §

Undantag från tillämpningsområdet

Denna lag tillämpas inte på arbete

1) som utförs av befälhavaren på ett fartyg, om det på fartyget utöver befälhavaren arbetar minst fyra personer av vilka en har styrmans behörighet, fränsett vad som bestäms i 10, 12 a och 21 §,

1) som utförs av befälhavaren på ett fartyg, om det på fartyget utöver befälhavaren arbetar minst fyra personer av vilka en har styrmans behörighet, fränsett vad som bestäms i 10 §, 12 § 3 mom. och 12 b §,

10 §

10 §

Undantag från begränsningarna i fråga om övertidsarbete

Begränsningarna i 8, 9 och 12 a § tillämpas inte på arbete som överskrider den ordinarie arbetstiden och

Undantag från begränsningarna i fråga om övertidsarbete

Begränsningarna i 8, 9 och 12 § tillämpas inte på arbete som överskrider den ordinarie arbetstiden och

1) som är oundgängligt med hänsyn till hotande fara för människoliv, fartyg eller gods,

2) som är nödvändigt för lämnande av hjälp enligt sjölagen (674/1994),

3) som är nödvändigt för vidtagande av en åtgärd som påbjudits av en hamnmyndighet eller en motsvarande myndighet, *eller*

4) som föranleds av att arbetstagarna oväntat minskat, om inte fartygets besättning omedelbart kan kompletteras genom skäliga åtgärder.

1) som är oundgängligt med hänsyn till hotande fara för människoliv, fartyg eller gods,

2) som är nödvändigt för lämnande av hjälp enligt sjölagen (674/1994),

3) som är nödvändigt för vidtagande av en åtgärd som påbjudits av en hamnmyndighet eller en motsvarande myndighet,

4) som föranleds av att arbetstagarna oväntat minskat, om inte fartygets besättning omedelbart kan kompletteras genom skäliga åtgärder, *eller*

5) som är nödvändigt för deltagande i sådana övningar med bärgnings- och eldsläckningsredskap samt andra säkerhetsanordningar som verkställs enligt vad därom särskilt bestäms.

De övningar som avses i 1 mom. 5 punkten skall genomföras så att de så lite som möjligt stör arbetstagarnas vilotider och så, att de inte medför trötthet.

12 §

Vilotid per dygn och veckovila

Arbetstagare skall ges en tillräcklig, minst åtta timmar lång oavbruten vilotid per dygn. För arbetstagare som fyllt aderton år kan vilotiden dock förkortas med högst två timmar, om hans arbete har ordnats i vakter på ett i 5 § 1 mom. avsett vis. Arbetsgivare skall undvika att regelbundet hålla arbetstagare i övertidsarbete.

Tillämpas inte avlösningssystem vid bestämmandet av arbetstagares arbets- och fritider, skall arbetstagaren en gång i veckan ges en oavbruten veckovila om minst 30 timmar.

12 §

Vilotiden per dygn

Under varje period av 24 timmar skall en arbetstagare ges en vilotid på minst tio timmar (d y g n s v i l a) och under varje period av sju dagar en vilotid på sammanlagt minst 77 timmar.

Vilotiden per dygn kan delas in i högst två perioder av vilka den ena skall vara oavbruten i minst sex timmar. Vilotiden kan under högst två på varandra följande perioder av 24 timmar förkortas till sex timmar åt gången, om arbetstagaren under varje period av sju dagar ges en vilotid på minst 77 timmar.

Under varje period av 24 timmar skall vakthållande personal ges en vilotid på minst tio timmar. Den vakthållande personalens vilotid kan förkortas enligt 2 mom., om arbetstagaren under varje period av sju dagar ges en vilotid på minst 70 timmar.

Om arbetstagarens vilotid störs av en kallelse till arbete, skall han eller hon ges tillräckligt med ersättande vilotid.

Raster som är kortare än 30 minuter räknas inte in i den vilotid som avses i 1—3 mom.

12 a §

Minimivilotid för vakthållande personal

Utan hinder av vad som bestäms i 12 § 1 mom. skall den som går vakt ges en vilotid på minst 10 timmar under varje period av 24 timmar. Vilotiden kan delas in i högst två delar av vilka den ena skall vara oavbrutet i minst 6 timmar.

Vilotiden enligt 1 mom. kan under högst två på varandra följande perioder av 24 timmar förkortas till 6 timmar åt gången, om arbetstagaren under varje sjudygnperiod ges en vilotid på minst 70 timmar.

På fartyg som tillämpar den internationella konventionen av år 1978 angående normer för sjöfolks utbildning, certifiering och vakthållning (FördrS 22/1984) skall arbetsgivaren se till att det för den personal som går vakt görs upp ett vaktschema för en arbetsperiod eller minst två veckor åt gången. Av schemat skall framgå personens namn och uppgift på fartyget samt tidpunkterna för när vakten börjar och slutar. Eventuella ändringar i vaktscemat skall göras utan dröjsmål. Vaktscemat skall finnas till påseende på en synlig plats på fartyget.

12 a §

Veckovila

Tillämpas inte avlösningssystem vid bestämmandet av arbetstagares arbets- och fritider, skall arbetstagaren en gång i veckan ges en oavbruten veckovila om minst 30 timmar.

12 b §

Specialbestämmelse om unga arbetstagare

Arbetstagare under 18 år skall ges en minst nio timmar lång oavbruten vilotid per dygn. Unga arbetstagare får inte hållas i arbete mellan klockan 24 och klockan 05, om det inte är fråga om ett övningsprogram som hänför sig till den ungas utbildning.

12 c §

Befälhavares fritidsperioder

En i 3 § 1 mom. 1 punkten avsedd befälhavare har för den tid som han eller hon varit i arbete rätt till i genomsnitt minst nio

19 §

Arbetsidsschema

Har överenskommelse om det avlösningssystem som skall iakttagas på fartyget inte träffats på det sätt som är stadgat i 18 §, skall arbetsgivaren, efter att ha förhandlat med arbetstagarna eller deras företrädare, för fyra veckor i sänder utarbeta ett arbetsidsschema, i vilket tidpunkterna för arbetstidens början och slut samt vilo- och fritiderna är angivna. Arbetsidsschemat skall uppgöras senast en vecka innan det är avsett att träda i kraft.

19 §

Arbetskiiftförteckning och vakt-schema

För varje arbetsplats skall uppgöras en arbetskiiftförteckning, av vilken framgår när arbetstagarens ordinarie arbetstid börjar och slutar samt tidpunkterna för de vilotider som avses i 12, 12 a och 12 b §. Arbetskiiftförteckningen skall avfattas på fartygets arbetsspråk.

För den vakthållande personalen skall det göras upp ett vakt-schema, av vilket skall framgå personens namn och uppgift på fartyget samt tidpunkterna för när vakten börjar och slutar.

Arbetskiiftförteckningen och vakt-schemat skall göras upp för en arbetsperiod eller minst två veckor åt gången. Eventuella ändringar skall göras utan dröjsmål. Arbetskiiftförteckningen och vakt-schemat skall finnas framlagda på en lämplig plats på fartyget.

19 a §

Arbetsidsbokföring

Arbetsgivaren skall bokföra antalet arbetstimmar och de ersättningar som betalts för dem särskilt för varje arbetstagare. I bokföringen skall antecknas alla arbetstimmar samt separat antalet arbetstimmar i övertids-, nöd- och söndagsarbete och de förhöjda andelar som betalts för dem. Vid ersättning för övertidsarbete räknas då en påbörjad halvtimme som en full halvtimme. Arbetsgivaren skall förvara arbetsidsbokföringen åtminstone till utgången av den tid

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

för väckande av talan som föreskrivs i 25 §.

Arbetstidsbokföringen skall på begäran uppvisas för den som förrättar arbetarskyddsinspektion samt för arbetstagarnas förtroendeman eller, om en sådan inte har utsetts, för arbetarskyddsfullmäktigen. En arbetstagare eller en av honom befullmäktigad har rätt att få en skriftlig utredning om anteckningar som gäller arbetstagaren i arbetsskiftsförteckningarna, vaktsheman och arbetstidsbokföringen.

Arbetarskyddsmyndigheten skall på begäran tillställas en kopia av arbetstidsbokföringen och av arbetsskiftsförteckningen enligt 19 §.

21 §

Befälhavares fritidsperioder

I 3 § 1 mom. 1 punkten avsedd befälhavare har för den tid som han varit i arbete rätt till i genomsnitt minst 9 fridagar med lön i månaden. Då fridagarna ges skall om möjligt i tillämpliga delar iakttagas vad ovan är stadgat om avlösningssystem.

Kan fritidsperioder inte ordnas så, att de återkommer i enlighet med ett avlösningssystem, eller kan ovan avsedda fridagar eljest inte ges, skall de ges senast inom en månad efter seglationssäsongens utgång.

21 §

Befälhavares fritidsperioder

(upphävs)

22 §

Stadgandenas tvingande natur

Avtal varigenom förmåner som enligt denna lag tillkommer arbetstagare minskas är ogiltigt.

Genom arbets- eller tjänstekollektivavtal får likväl överenskommas om något annat än vad som bestäms i 5—7 §, 8 § 2 mom., samt 11, 12, 13, 14, 16 och 17 §. Sådana bestämmelser i arbets- eller tjänstekollektivavtal får arbetsgivare som är bundna av avtalet tillämpa även på de arbetstagare eller tjänstemän som inte är bundna av arbets- eller tjänstekollektivavtalet, men i vars arbets- eller tjänsteförhållanden bestämmelserna i avtalet i fråga annars skall iaktas.

22 §

Bestämmelsernas tvingande natur

Ett avtal genom vilket förmåner som enligt denna lag tillkommer arbetstagare minskas är ogiltigt.

Genom arbets- eller tjänstekollektivavtal får likväl överenskommas om något annat än vad som bestäms i 5—7 §, 8 § 2 mom. samt 11, 13, 14 och 16—19 §. Sådana bestämmelser i arbets- eller tjänstekollektivavtal får arbetsgivare tillämpa även på de arbetstagare och tjänstemän som inte är bundna av arbets- eller tjänstekollektivavtalet, men i vars arbets- eller tjänsteförhållanden bestämmelserna i avtalet i fråga annars skall iaktas.

Sådana bestämmelser i ett arbets- eller tjänstekollektivavtal som avses i 2 mom. får iaktas efter det avtalet upphört att gälla, till dess ett nytt avtal träder i kraft, i de arbets- och tjänsteförhållanden där bestämmelserna skulle få tillämpas, om arbets- eller tjänstekollektivavtalet alltså vore i kraft.

Med stöd av denna paragraf får inte överenskommas om undantag som står i strid med internationella avtal som är bindande för Finland.

23 §

Arbetsstidsförteckningar

Arbetsgivaren skall föra förteckning över den ordinarie arbetstidens arbetstimmar, över de övertidstimmar och arbetstimmar på helgdag som avses i lag och i arbets- eller tjänstekollektivavtal som är bindande för arbetsgivaren samt över de ersättningar som betalats för dessa arbetstimmar. Förteckningen skall vid anfordran uppvisas för den som förrättar arbetarskyddsinspektion och arbetstagarnas företrädare, och arbetstagare eller fullmäktig för denne skall på begäran skriftligen lämna uppgifter om anteckningar som gäller arbetstagaren.

Arbetsgivaren skall förvara den förteckning som avses i 1 mom. minst fyra år räknat från utgången av kalenderåret efter det avslutades och, om talan väcks angående ersättningar som avses i 25 §, tills tvisten har avgjorts genom laga kraft vunnit dom.

27 §

Straffstadganden

En arbetsgivare eller företrädare för denne som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot 4—12 a eller 18—20 § skall för brott mot arbetsstidsbestämmelserna för fartyg i inrikesfart dömas till böter. Ansvarsfördel-

23 §

Arbetsstidsförteckningar

(upphävs)

27 §

Straffsbestämmelser

En arbetsgivare eller företrädare för denne som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot 4—12, 12 a, 12 b, 18 eller 19 § skall för brott mot arbetsstidsbestämmelserna för fartyg i inrikesfart dömas till böter. An-

Gällande lydelse

ningen mellan arbetsgivaren och dennes företrädare bestäms enligt de grunder som anges i 47 kap. 7 § strafflagen (39/1889).

Om straff för försummelse eller missbruk i fråga om arbetstidsförteckning som avses i 23 § samt för en sådan i 1 mom. nämnd förseelse som har begåtts trots en arbetarskyddsmyndighets uppmaning, order eller förbud, stadgas i 47 kap. 2 § strafflagen.

Föreslagen lydelse

svarsfördelningen mellan arbetsgivaren och dennes företrädare bestäms enligt de grunder som anges i 47 kap. 7 § strafflagen (39/1889).

Om straff för försummelse eller missbruk i fråga om *arbetstidsbokföring som avses i 19 a §* samt för en sådan i 1 mom. nämnd förseelse som har begåtts trots en arbetarskyddsmyndighets uppmaning, order eller förbud, *bestäms* i 47 kap. 2 § strafflagen.

Denna lag träder i kraft den _____ 2001.

3.

Lag**om ändring av 24 § semesterlagen för sjömän**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i semesterlagen för sjömän av den 1 juni 1984 (433/1984) 24 § som följer:

Gällande lydelse

24 §

Undantag från lagens stadganden

Arbetsgivar- och arbetstagarföreningar med hela landet som verksamhetsområde har rätt att genom kollektivavtal komma överens om tiden för semester och uppdelning av semester samt om uträknande och betalning av semesterlön och semesterersättning även på annat sätt än vad som är stadgat ovan i denna lag.

De i 1 mom. avsedda bestämmelserna i kollektivavtal får arbetsgivare *som är bunden av avtalet* tillämpa också på arbetstagare som inte är bundna av kollektivavtal, men i vilkas arbetsförhållanden bestämmelserna i kollektivavtalen annars iakttas. Dyliga bestämmelser i kollektivavtal får iakttas sedan avtalet upphört att gälla, ända till dess nytt avtal har trätt i kraft, i de arbetsförhållanden där bestämmelserna skulle få tillämpas, om kollektivavtalet alltjämt vore

Föreslagen lydelse

24 §

Undantag från lagens bestämmelser

Arbetsgivar- och arbetstagarföreningar med hela landet som verksamhetsområde har rätt att genom kollektivavtal komma överens om *intjänande av semester*, tiden för semester och uppdelning av semester samt om uträknande och betalning av semesterlön och semesterersättning *samt om naturaförmåner under semestern* även på annat sätt än vad som är *bestämt* ovan i denna lag.

De i 1 mom. avsedda bestämmelserna i kollektivavtal får arbetsgivare tillämpa också på arbetstagare som inte är bundna av kollektivavtal, men i vilkas *anställningsförhållanden* bestämmelserna i kollektivavtalen annars iakttas. Dyliga bestämmelser i kollektivavtal får iakttas sedan avtalet upphört att gälla, ända till dess *ett* nytt avtal har trätt i kraft, i de *anställningsförhållanden* där bestämmelserna skulle få tillämpas, om kollektivavtalet alltjämt vore i kraft.

i kraft.

Vad som är stadgat i 1 och 2 mom. tillämpas på motsvarande sätt på kollektivavtal som ingåtts mellan statlig myndighet eller kommunala avtalsdelegationen eller, med stöd av dess bemyndigande, av kommun eller kommunalförbund eller evangelisk-lutherska kyrkans avtalsdelegation eller, med stöd av dess bemyndigande, av nämnda kyrka, församling, församlingsförbund eller annan sammanslutning av församlingar och vederbörande förening samt på funktionärskollektivavtal som ingåtts mellan avtalsdelegationen för privata statsunderstödda institutioner eller, med stöd av dess bemyndigande, av privat samfund eller anstalt som får statsbidrag och vederbörande förening.

Vad som i denna paragraf bestäms om arbetsgivarföreningar vars verksamhetsområde omfattar hela landet skall på motsvarande sätt tillämpas på statliga förhandlingsmyndigheter eller andra statliga avtalslutande myndigheter, kommuner, samkommuner, kommunala avtalsdelegationen samt på landskapsstyrelsen i landskapet Åland och kommunala avtalsdelegationen i landskapet Åland.

Med stöd av denna paragraf får inte överenskommas om undantag som står i strid med internationella avtal som är bindande för Finland.

Denna lag träder i kraft den 2001.

4.

Lag

om ändring av 25 § sjömanslagen

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till 25 § sjömanslagen av den 7 juni 1978 (423/1978) ett nytt 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

25 §

Lön för sjukdomstid

Arbetstagarens rätt till lön för sjukdomstid kan begränsas genom kollektivavtal mellan riksomfattande arbetsgivar- och arbetstagarföreningar. Arbetsgivaren får tillämpa ovan avsedda kollektivavtalsbestämmelser

även i sådana arbetstagares anställningsförhållanden som inte är bundna av kollektivavtalet men i fråga om vilkas anställningsförhållanden bestämmelserna i kollektivavtalet annars skall iakttas. Om så överenskommit i arbetsavtalet får kollektivavtalets bestämmelser iakttas även sedan kollektivavtalet upphört att gälla i fråga om sådana anställningsförhållanden i vilka bestämmelserna kunde tillämpas om kollektivavtalet alljämt vore i kraft.

Denna lag träder i kraft den _____ 2001.